

Beslutsunderlag

Utfärdat 2021-02-04

Diarienummer 0071/20

Handläggare Catrine Norrgård, filialchef

Telefon: 031-368 54 50

E-post: catrine.norrgard@gshab.goteborg.se

Årsrapport 2020 för Gothenburg European Offices

Förslag till beslut

I styrelsen för Göteborgs Stadshus AB:

1. Gothenburg European Offices årsrapport 2020, som sker enligt Göteborgs Stads Handlingsplan för europeisk omvärlds- och intressebevakning, antecknas.
2. Årsrapporten översänds till kommunstyrelsen som information.

Sammanfattning

Den årliga handlingsplanen för omvärlds- och intressebevakning beskriver hur Gothenburg European Office (GEO) ska arbeta för att uppnå den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för sin internationella omvärlds- och intressebevakning. Den bilagda årsrapporten beskriver vad som skett inom ramen för uppdraget 2020, samt innehåller en bilaga med faktablad om aktuella EU-ärenden som berör staden.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Framtida EU-finansiering till Göteborgs Stad påverkas av EU:s långtidsbudgetram och utformningen av programmen däri. Den totala ramen har utökats med ett åtgärds paket för Covid-19-krisen. Totalt är budgeten dryga 1 800 miljarder euro för kommande år. Större än så har EU:s budget aldrig varit. Finansieringsverktyg av intresse för staden utöver sammanhållningsfonderna är fonden för ett sammanlänkat Europa, digitala Europa, Horisont Europa och miljöfonden LIFE. De senare skulle Göteborgs Stad kunna nyttja i en större utsträckning. Finansiering av projekt från dessa fonder är konkurrensutsatt och påverkas av strategiskt arbete i Bryssel och Göteborgs Stad har möjlighet att öka sin EU-finansiering. GEO jobbar tillsammans med stadens förvaltningar för att öka deltagandet.

Handlingsplanens aktiviteter hanteras inom ramen för beslutad budget för Gothenburg European Office. Ramen var 5,9 miljoner SEK för 2020 och bokslutet pekar mot en kostnad för Göteborg för kontoret på ungefär 4 miljoner SEK, vilket innebär en besparing på närmare 2 miljoner SEK. Coronapandemin har påverkat aktiviteterna och kontorskostnaderna och GEO har därför använt mindre resurser än normalt. GEO har också medvetet haft vakanser under pandemin.

Bedömning ur ekologisk dimension

Den miljölagstiftning som Göteborg påverkas av och tillämpar, har i väldigt stor utsträckning EU-ursprung. EU:s lagstiftning påverkar bland annat avfallshandling, biologisk mångfald, luftkvalitet, vattenhantering och förvaltning. Den gröna given innebär att hela energilagstiftningen omarbetas utifrån mer ambitiösa klimatmål. GEO

jobbar tillsammans med miljö- och klimatförvaltningen rörande luft- och vattenkvalitetsdirektivet och flera av stadens verksamheter kring miljö- och klimat- och energilagstiftning och finansiering.

Den europeiska gröna given påverkar både den ekonomiska och sociala dimensionen genom att de ekologiska frågorna och FN:s Agenda 2030 ska präglade hela EU:s policy.

Bedömning ur social dimension

Under våren var GEO aktiv för att påverka och diskutera EU:s nya jämställdhetsstrategi, framförallt gällande hedersrelaterat våld. Under hösten har GEO fört dialog med de nya förvaltningarna i staden om mobiliseringen inför den nya budgetperioden och hur GEO och förvaltningarna kan arbeta ihop.

GEO har under våren löpande informerat framförallt stadsledningskontoret och Business Region Göteborg AB om vilka åtgärder som EU fattade beslut om till följd av Covid-19-krisen, bland annat stödpaket till de mest utsatta och små- och medelstora företag.

Bilagor

1. GEO:s årsrapport 2020 enligt handlingsplanen för europeisk intresse- och omvärldsbevakning inklusive faktablad

Ärendet

För att konkretisera kommunstyrelsens inriktningsbeslut antas en årlig handlingsplan¹ med ett urval av aktuella EU-ärenden i för staden relevanta frågor, som GEO ska fokusera på i arbetet i Bryssel. Detta ärende avser årsrapporten som sker i enlighet med handlingsplanen.

Beskrivning av ärendet

Den årliga handlingsplanen för omvärlds- och intressebevakning beskriver vilka frågor GEO ska fokusera inom ramen för kommunstyrelsens beslutade inriktning på stadens internationella omvärlds- och intressebevakning². En analys av EU-kommissionens årliga arbetsprogram görs för att bedöma vilka politiska processer inom EU som är viktiga för Göteborgs stad att följa under året. Den årliga handlingsplanen tas fram av GEO i samråd med stadsledningskontoret och ett Advisory Board. I Advisory Board finns representanter för olika förvaltningar och bolag inom Göteborgs Stad samt Johanneberg Science Park, Lindholmen Science Park och Chalmers tekniska högskola.

Årsrapporten lyfter större frågor som får fortsatt betydelse för arbetet under 2021, och bilagan med faktablad beskriver varje fråga i handlingsplanen och dess utveckling under 2020.

Eva Hessman

Vd, Göteborgs Stadshus AB

¹ Beslutades av kommunstyrelsen 2020-06-03, § 529, dnr 0448/20

² Beslutades av kommunstyrelsen 2014-12-03, § 743 dnr 1142/14

Årsrapport 2020

Gothenburg European Office

**i enlighet med Göteborgs Stads handlingsplan
för europeisk omvärlds- och
intressebevakning**

Innehåll

1	Bakgrund	3
1.1	Uppdraget.....	3
1.1.1	Syftet med GEO	3
1.1.2	Ny inriktning – budgetuppdrag från kommunfullmäktige....	3
1.2	Handlingsplanen.....	4
1.2.1	Framtagande och beslutsprocess.....	4
1.2.2	Uppföljning	4
2	Omvärlds- och intressebevakning	5
2.1	Större trender av betydelse framåt.....	5
2.1.1	Den gröna omställningen	5
2.1.2	Ekonomi och EU:s nya budget.....	7
2.1.3	Coronapandemin och digitalisering.....	9
2.2	Finansiering.....	10
2.2.1	Bevakning och förankring	10
2.2.2	Exempel på resultat.....	10
3	Förändrade strukturer och processer	11
3.1	Internt i staden.....	11
3.1.1	Samordning med stadsledningskontoret.....	11
3.1.2	Klimatkontrakt och 100 klimatneutrala städer	11
3.2	Förändringar i Gothenburg European Office	11
3.2.1	Personalomsättning och förutsättningar.....	11
3.2.2	Stadens kostnad för representationen	12

1 Bakgrund

1.1 Uppdraget

1.1.1 Syftet med GEO

Gothenburg European Office (GEO) representerar Göteborgs intressen gentemot EU:s institutioner och övriga nätverk och organisationer verksamma i Europa och ska särskilt arbeta aktivt med lagstiftningsförslag och finansieringsmöjligheter som direkt berör Göteborg. Det betyder att GEO är ”stadens öron och röst i Bryssel”.

Kontoret blir en brygga mellan EU-nivån och den lokala nivån. GEO för en kontinuerlig dialog med EU-kommissionen, Europaparlamentet och Sveriges ständiga representation för att säkerställa att relevanta aktörer känner till Göteborgs stads position och goda exempel. GEO bevakar utvecklingen av de förslag som läggs fram av EU-kommissionen, ofta innan de presenterats, och analyserar vad de kan få för konsekvenser för Göteborg.

GEO ser till att tjänstepersoner i Göteborgs stad, som arbetar med ämnen som berörs av EU-policy, hålls informerade om hur ärendena fortskrider. GEO har även en rådgivande funktion gentemot bolagen i deras EU-arbete.

EU:s program och fonder är verktyg som ska bidra till EU:s långsiktiga målsättningar. GEO bevakar EU:s tematiska sektorsprogram och fonder som förvaltas eller koordineras från Bryssel. Påverkan är möjlig, eftersom utlysningarna ska rikta sig till genomförbara projekt, och kommissionen därför efterfrågar kunskap och konkreta idéer och inspel kring behov.

1.1.2 Ny inriktning – budgetuppdrag från kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige gav i sin budget 2020, kommunstyrelsen och Göteborgs Stadshus AB (Stadshus) i uppdrag att ta fram ett förslag på en ny inriktning för arbetet i Bryssel. Detta ärende har ännu inte behandlats i kommunfullmäktige. Handlingsplanen för 2020, var således baserad på det inriktningsbeslut som gällde från 2015 till 2018¹ och förlängdes i väntan på ny mandatperiod med ny politisk inriktning och ny budget i EU. Inriktningen lägger fast att arbetet ske utifrån tre övergripande bevakningsområden: 1. Miljö, klimat och energi, 2. Sociala frågor och folkhälsa samt 3. Transport och infrastruktur. Till följd av pandemin la kommunstyrelsen även till ”konsekvenser för näringsliv och sysselsättning” i 2020-års handlingsplan.

¹ Inriktning för internationell omvärlds- och intressebevakning, dnr 1142/14, KS 2014-12-03 (beslutet fattades ej av KF)

1.2 Handlingsplanen

1.2.1 Framtagande och beslutsprocess

Kommunstyrelsen fattar årligen beslut om handlingsplan för europeisk omvärlds- och intressebevakning.² Syftet med handlingsplanen är att årligen konkretisera det inriktningsbeslut som kommunstyrelsen fattat om vilka övergripande områden som staden prioriterar i sin omvärlds- och intressebevakning i Bryssel. Gothenburg European Office, i samråd med dess Advisory Board³ och stadsledningskontoret, tar fram ett utkast till handlingsplanen för europeisk omvärlds- och intressebevakning. Advisory board ska ge planen ett ”hela staden”-perspektiv innan behandlingen i kommunstyrelsen. Handlingsplanen lyfter aktuella frågor som behandlas i EU som berör Göteborgs stads verksamheter och som GEO ges i uppdrag att arbeta aktivt med.

1.2.2 Uppföljning

Stadshus styrelse ansvarar för GEO:s verksamhet. GEO rapporterar löpande till de kollegor som är direkt berörda i både förvaltningar och bolag, samt rapporterar sina aktiviteter veckovis till vice vd för Stadshus samt avdelningschef på stadsledningskontoret. Uppföljning av leveransen på handlingsplanen sker genom en halvårsrapport till Stadshus styrelse i augusti och en årsrapport. Rapporterna skickas till kommunstyrelsen för information.

Till rapporten bifogas en bilaga med faktablad, som ger en övergripande beskrivning av hur frågorna som listats i handlingsplanen har utvecklats under året. Dessa används som stöd till av tjänstemän i stadens förvaltningar och bolag.

² Handlingsplanen för 2020 antogs den 22 april 2020 efter en återremiss för att lägga till konsekvenserna av pandemin och åtgärderna för hanteringen av pandemin.

³ Advisory board sammankallas och leds av stadsdirektören och består av direktörer från Trafikkontoret, Miljöförvaltningen, Arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen, SDF Östra Göteborg, Utbildningsförvaltningen, Sociala Resursförvaltningen, Grundskoleförvaltningen, Göteborgs hamn, Göteborgs Energi, Business Region Göteborg, Lindholmen och Johanneberg Science parker, GSHAB och Chalmers.

2 Omvärlds- och intressebevakning

2.1 Större trender av betydelse framåt

2.1.1 Den gröna omställningen

2.1.1.1 Nya klimatmål och hela energilagstiftningen omförhandlas

Det första initiativ som presenterades av den nyttillträdde kommissionen var den gröna given, en strategi som ska göra EU till den första klimatneutrala kontinenten. Klimatmålen för 2030 justeras i linje med att ambitionen för 2050 slagits fast. All relevant EU-lagstiftning och EU-politik måste vara förenlig med och ska bidra till uppfyllandet av klimatneutralitetsmålet. Skillnaden är stor jämfört med hur miljö- och klimatfrågor prioriterats i tidigare EU-kommissioner och hur man nu tar ett helhetsgrepp och sätter den högst på agendan.

När gröna given nu rullas ut stegvis innebär det att hela energilagstiftningen ses över, trots att flera lagar nyligen reviderats och beslutats, och knappt hunnits implementeras i nationell lag. Flera av dessa direktiv och förordningar berör Göteborg. Revideringen påbörjades under 2020 och påverkansarbetet blir mer intensivt under 2021. Förnybartdirektivet (REDII), energieffektiviseringsdirektivet och direktivet om byggnaders energiprestanda, är särskilt intressanta, men GEO arbetar även med det som kallas markanvändning och förändring av markanvändning (LULUCF) och det paket som i EU-termer benämns ”55 %-paketet”.

Transportsektorn är också starkt kopplat till klimatmålen och en del av den gröna given. EU:s strategi för transportsektorn slår fast att klimatutsläppen måste minska med 90 % till 2050. Senast 2030 ska EU ha minst 30 miljoner nollutsläppsfordon, och antalet höghastighetståg ska ha dubblerats. Senast 2050 ska godstrafikens frekvens dubblerats, antalet höghastighetståg öka till tre gånger så många och minst 100 städer ska vara klimatneutrala. Strategin ger städerna, och utpekade ”stadsknutpunkter” som Göteborg, en viktig roll i genomförandet av transportstrategin. Lagstiftningen är mindre omfattande för stadstrafiken, jämfört med energisektorn, men exempelvis är revideringen av direktivet för infrastruktur för alternativa bränslen och förordningen för transeuropeiska nätverket TEN-T, relevant för Göteborg. EU har som målsättning att tre miljoner offentliga laddstationer ska finnas, och revideringen av direktivet om byggnaders energiprestanda kommer innehålla skrivningar om tillgång till laddmöjligheter. EU vill också satsa på cykelinfrastruktur i och mellan städer.

2.1.1.2 Taxonomi – hållbar finansiering

EU:s förordning för hållbar finansiering, den så kallade taxonomin, är en central del i den "gröna given". Att 30% av EU:s budget ska leverera mot den gröna givens mål, styr in offentliga investeringar mot hållbarhet. "Taxonomin" är tänkt att skapa ett ramverk för att kanalisera privata investeringar mot gröna och hållbart och därmed finansiera en större del av omställningen som behövs i samhället. Dessa investeringar kan ske i offentlig verksamhet. Göteborgs Stad var tidigt ut med "gröna obligationer" vilka berörs av taxonomin.

Tanken är att förordningen, som EU antog 2020, ska konkretiseras med listor med krav och definitioner i delegerade akter. Dessa blir världens första klassifikationssystem för hållbar ekonomi och styrda investeringar. Gröna obligationer ska få ett enhetligt EU-system i taxonomin. EU menar att en styrning av kapitalflöden mot mer hållbara verksamheter måste bygga på en gemensam helhetssyn på verksamheters och investeringars miljömässiga hållbarhet och harmoniserade regler. Två av sex delar har hittills publicerats. Resten rullas ut under kommande år.

Hittills gäller taxonomin bara för aktörer på kapitalmarknaden och i större företags hållbarhetsredovisning. Man vet ännu inte vad det kan ha för påverkan på andra regler, såsom regionalfondsmedel och annan EU-finansiering. EU:s instruktioner till medlemsstaternas återhämtningsplaner hänvisar exempelvis till taxonomins begrepp "inte vålla skada", dvs. återhämtningsinvesteringarna måste respektera taxonomin. Eftersom 30 % av EU:s finansieringsprogram ska bidra till att uppnå den gröna givens mål, är det möjligt att reglerna även kommer påverka hur man ser på dessa utbetalningar och definierar hållbarhet i EU-projekt.

Det finns farhågor i Sverige, om att reglerna inte kommer passa in i hur det svenska samhället jobbar med hållbarhet och att en stor del av den svenska el- och värmeförsörjningen inte kommer kunna klassas som hållbar trots mycket låga klimatutsläpp. Till exempel har det utkast till delegerad akt, som presenterades i november 2020, varken klassat svensk vattenkraft eller energi från biomassa som långsiktigt hållbart. I stora drag stadsledningskontoret framfört att utkastet inte är teknikneutralt och ställer för höga krav på administration. Göteborg Energi och Kretslopp och vatten, lyfte i sina respektive svar till kommissionen att kraven på fastigheter, vattenrening och bioenergi uppfattas som orimliga. Bioenergin har till exempel klassats som "övergående", dvs. något som enbart räknas som grönt under en kortare övergångsperiod, vilket kan få avskräckande effekt på investerare och för innovationer. GEO har under hösten, och fortsatt in i 2021, arbetat intensivt i Bryssel med frågan tillsammans med andra aktörer med liknande synpunkter. Påverkansarbetet verkar åtminstone haft effekten att kommissionen ställer sig själva internt, medlemsstaterna och sin expertgrupp relevanta frågor och tar längre tid på sig att omarbota förslaget än planerat.

2.1.2 Ekonomi och EU:s nya budget

2.1.2.1 Ekonomisk utveckling

En lång, men inte ovanligt lång, budgetförhandling avslutades med ett slutligt beslut om EU:s flerårsbudgetram för 2021-2027 i december 2020. Det ovanliga var att budgeten toppades upp med ett tillskott som gjorde att den totala budgeten landade på 1824,3 miljarder euro, trots Brexit. En avgörande faktor var behovet av nya stöd och investeringar för att rädda ekonomin i EU efter den ekonomiska chock som coronapandemin och dess åtgärder har skapat. EU har dragit lärdomar från finanskrisen.

Som redovisades i GEO:s halvårsrapport som Stadshus styrelse antecknade vid sitt sammanträde i augusti, skapade pandemin en chock och recession som drabbat EU:s medlemsstater asymmetriskt, och därför är också stöden beroende av hur hårt länderna drabbats. Osäkerhetsfaktorerna är många, så prognoserna blir osäkra. Det är värt att påminna att fram till julafton var Brexit också en osäkerhetsfaktor.

I det så kallade ”höstpaketet”, den årliga tillväxtöversikten i den europeiska planeringsterminen, slår kommissionen fast de viktigaste ekonomiska och sociala prioriteringarna för EU det kommande året. Den innehåller en analys av ekonomin i EU och beskriver lämpliga politiska åtgärder för att bemöta de kartlagda utmaningarna.⁴ Enligt den senaste rapporten förväntas EU:s ekonomi minska med 7,5 % 2020 och öka med 4 % 2021, vilket är lägre än sommarprognosen, och öka med 3% 2022, vilket skulle innebära att EU knappt då är tillbaka till nivåerna innan pandemin.⁵

Processen för 2021 kopplas till återhämtningsinstrumentet ”Next generation EU” och de nationella ”återhämtnings och resiliensplanerna”. GEO har löpande informerat stadsledningskontoret om utvecklingen, och föreslagit att man skulle framföra sina synpunkter till finansdepartementet, och att GEO parallellt eller alternativt, skulle samtala med EU-kommissionen om vilka behov Göteborgs Stad identifierat för återhämtningsplanen samt informera om att Sverige inte bjudit in till dialog. Här förlitade sig Göteborg på Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som en kanal för dialog med statlig nivå. Det kan emellertid konstateras att finansdepartementet hittills inte varit intresserat av att diskutera planen med lokal nivå, såsom det står i förordningen⁶ att nationell nivå skulle göra.

2.1.2.2 EU:s långtidsbudget (MFF)

Som nämnts ovan kan den ekonomiska situationen ha motiverat EU:s beslutsfattare att komma överens, men även att gå med på att öka budgeten.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/?qid=1600708827568&uri=CELEX:52020DC0575>

⁵ [Autumn 2020 Economic Forecast | Commission européenne \(europa.eu\)](#)

⁶ Chapter 3 Recovery and resilience plans Article 15 par. 3 'The recovery and resilience plan shall be duly reasoned and substantiated. It shall in particular set out the following elements': ..(ja) 'a summary of the consultation process, conducted in accordance with the national legal framework, of local and regional authorities, social partners, civil society organisations, youth organisations, and other relevant stakeholders, for the preparation and, where available, the implementation of the plan and how the inputs of stakeholders are reflected in the plan.'

Tabellen nedan jämför hur det sett ut tidigare och under förhandlingen 2018 fram till beslut.

Utvecklingen	Andel av EU-ländernas BNI i %	Totalsumma (miljarder euro)
MFJ 2007 – 2013	1,12 %	
MFJ 2014 – 2020	1,0 %	
EU-kommissionens förslag 2018	1,11 %	1135
EP-motförslag	1,3 %	1324
Sveriges förhandlingsposition	< 1 %	
Justerat förslag från EU-kommissionen juni 2020	Uppgift saknas	1100
Beslutad MFJ 2021-2027	Uppgift saknas	1074,3
Beslutad budget + återhämtningsfond	Uppgift saknas	1824,3⁷

Ramen ger enbart en indikation på omfattningen, och att det inte, som befarats, är en lägre budget med mindre möjlighet till EU-finansiering. Vad som är mer intressant för Göteborg är fördelningen mellan prioriterade inriktningar i programmen. De ligger i linje med Göteborgs prioriteringar. Tabellen nedan visar ett urval av intressanta program.

Fond/program	miljoner € totalt	miljoner € totalt Sverige
Regionalfonden	226 047	765
Stadsinitiativet (EUI)	564	konkurrensutsatt
Interreg	7950	311
ESF+ (social)	99 261	627
Fonden för återhämtning och resiliens	312,5	3,7
LIFE (miljö)	5 432	konkurrensutsatt
Horisont Europa (innovation)	95 500	konkurrensutsatt
Digitala Europa	7 588	konkurrensutsatt

⁷ Dock är 360 miljarder lån till medlemsstater. Sverige har meddelat att man inte har för avsikt att använda lånedelen.

CEF - Transport	11 400	konkurrensutsatt
CEF- energi	5200	
CEF - digital	1800	
Innovationsfonden	10 000	konkurrensutsatt

2.1.3 Coronapandemin och digitalisering

2.1.3.1 Krisåtgärder och bestående förändringar

En årsrapport för 2020 kan inte undvika rapportera om pandemin och dess konsekvenser, men de flesta av EU:s pandemiåtgärder relevanta för Göteborg beskrevs i halvårsrapporten, och i faktabladet. Kort kan tilläggas att pandemin har inneburit att det upptäckts ett behov av samordning på flera plan i pandemin, bland annat för material till hälso- och sjukvård, och att EU:s arbete med hälso- och sjukvård har utvecklats och fördjupats, bland annat genom de vaccinavtal som förhandlades fram centralt, istället för nationellt. Man försöker också hitta fram till gemensamma test- och reseregler. I EU-budgeten har hälsoområdet också fått ett nytt finansieringsprogram. Extrastöd har betalats ut till drabbade sektorer och regioner.

EU:s ”strategiska autonomi” som Frankrike länge har drivit, har också accepterats brett efter erfarenheter från 2020, då leveranskedjor bröts och det uppstod brister och fördjupade tillitsutmaningar. Autonomi handlar inte enbart om att kunna försvara sig militärt, utan tolkas i bred bemärkelse in i politikområden som cybersäkerhet, digital utveckling, industri och hälsa, och i praktiken minskat beroende av Kina och USA. Ett mindre kontroversiellt och bredare begrepp som används i sammanhanget är EU:s ”resiliens”. Konkurrenskraftig hållbarhet och resiliens är två sidor av samma mynt. Detta har starka kopplingar till satsningarna på den digitala omställningen.

2.1.3.2 Den digitala omställningen

Redan innan pandemin talade EU om ”tvillingomställningen”, dvs. den gröna och digitala omställningen. Pandemin har emellertid påskyndat utvecklingen. Den digitala omställningen anses vara avgörande för att stärka EU:s och medlemsstaternas sociala och ekonomiska resiliens, deras potential för hållbar tillväxt och jobbskapande. Medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att stärka den digitala infrastrukturen, tillhandahållit utbildning online eller stöttat små och medelstora företag i deras digitaliseringsarbete. Krisen har dock också visat på brister och avslöjat sårbarheter.

Flera av Göteborgs digitaliseringsplaner och prioriteringar ligger i linje med EU:s vilket innebär att Göteborg kan beröras av framförallt finansiering (5G, digital tvilling, öppen data) men i viss utsträckning även lagstiftning, när EU t.ex. tar sig an kompatibilitet, offentlig service och öppna data, samt reglering av AI. Området beskrivs mer ingående i faktabladet.

2.2 Finansiering

2.2.1 Bevakning och förankring

GEO:s fokus under 2020 vad gäller finansiering har varit att stötta arbetet med klimatkontraktet och Horisontutlysningen som öppnade i september inom forsknings- och innovationsprogrammet med inriktning på den gröna given. GEO sammanställde en överblick med prioriterade delar i utlysningen, som var relevanta för Göteborg och spred den i innovationsnätverket. Fördjupade diskussioner tog vid med Miljöförvaltningen, Kretslopp och vatten, Göteborgs Hamn AB, Johanneberg Science Park (JSP), Chalmers, Business Region Gothenburg, Park- och natur och Idrott- och föreningsförvaltningarna, bland annat om ”lighthouse” hamnar, alternativ till konstgräs, kemikalier i vatten, innovationsupphandling och plattformen för klimatneutrala städer.

GEO har också tillsammans med JSP analyserat EU:s nya budget och dess program och skrivit en analys till Miljöförvaltningen om hur budgeten och arenor i Bryssel kan användas för att uppnå målet om att bli klimatneutralt till 2030 och det blir en guide för den nya klimatkontrakt-funktionen som ska utvecklas.

Klimatanpassningsarbetet analyserades separat för finansieringsmöjligheter och rapporterades till stadsledningskontoret för spridning i det nätverk som arbetar med klimatanpassningsåtgärder i Göteborgs Stad.

2.2.2 Exempel på resultat

Under 2019 bistod GEO trafikkontoret med medverkan i en utlysning inom Horisont 2020, och ett samarbete med 24 europeiska partners i ett konsortium kallat Move21. En ansökan skickades in och är på god väg att realiseras med beslut i EU-kommissionen 2020. På grund av den pågående processen kan GEO ännu inte beskriva innehåll och resultat, men kan delge att konsortiet har ansökt om cirka 9 miljoner euro.

Under 2020 har GEO involverat och bistått idrott- och föreningsförvaltningen i en utlysning inom Horisont 2020, och ett samarbete med cirka 25 europeiska partners i 12 olika EU-länder i ett konsortium kallat SURFACE. Konsortiet har ansökt om cirka 11 miljoner euro. Besked ges under 2021.

De två exempel lyfts för att illustrera att GEO är involverad i EU-finansieringsarbetet, men att det inte alltid är enkelt att redovisa resultaten, eftersom processen spänner över flera år och GEO inte är huvudansvariga för projekt utan har olika grader av inblandning i olika projekt. GEO kan inte ta åt sig äran av projekt, men det finns projekt som inte skulle blivit av om GEO inte medverkat med information och kunskap och ”nätverket” i Bryssel. Det är viktigt att redovisa de finansiella aspekterna, men det finns andra mervärden av projekt såsom kunskapsutbyten, utökat nätverk, policypåverkan och profilering i EU, som inte uppnås om man finansierar utveckling med regionala eller nationella medel. Dessa kan beskrivas, men inte alltid mätas.

3 Förändrade strukturer och processer

3.1 Internt i staden

3.1.1 Samordning med stadsledningskontoret

Under 2020 omorganiserades stadsledningskontoret, vilket har inneburit att det öppnats möjligheter att diskutera hur GEO och stadsledningskontoret bäst och mest effektivt arbetar tillsammans inom ramen för sina uppdrag.

3.1.2 Klimatkontrakt och 100 klimatneutrala städer

Brysselkontoret ser en stor potential i arbetet med klimatkontraktet och försöket att skapa en samordnande funktion i Göteborg för projekten som kan ingå i kontraktet för att nå klimatneutralitet. Det kan underlätta GEO:s strategiska bevakning och påverkansarbetet i Bryssel, eftersom Göteborgs ”hemarbete” blir organiserat. GEO har därför investerat tid under 2020 på att delta i det lokala arbetet och gett inspel kring vad EU letar efter, och hur processen rullas under 2021.

GEO har information om arbetsprogram och utlysningar i tidiga skeden innan det blir offentligt, och funktionen blir en praktisk dialogpartner. Det finns möjligheter att stärka dialogen mellan ”hemmaplan” och Bryssel genom att ha tydliga intressenter och idéer kring behov för finansiering. Att involvera GEO tidigt i processen kommer öka möjligheterna för att påverka tidigt i Bryssel. GEO kan även hjälpa till med kontakterna med möjliga samarbetspartner i EU baserat på nätverket i Bryssel, och kännedom om vilka utmaningar utlysningarna riktas mot. GEO:s kompetens handlar också om att läsa, genomskåda och översätta med ”EU-glasögon” till den lokala kontexten. Räkningar antalet städer som är med i ”Convenant of Mayors”, kan konkurrens bli hård om att bli en av hundra städer. GEO har också börjat jobba ihop med initiativet Green City Zone som vi ser bör kopplas till en eventuell ansökan.

3.2 Förändringar i Gothenburg European Office

3.2.1 Personalomsättning och förutsättningar

Vid årsskiftet 2019/20, slutade två av GEO:s tidigare personal och ny personal rekryterades under andra halvåret. I årsskiftet 2020/2021 slutade den halvtidsanställda administratören på GEO. Denna tjänst planerar GEO inte att ersätta, utan arbetsuppgifterna omhändertags av befintlig personal.

Den 12 mars 2020, valde GEO att följa de större arbetsgivarna i Bryssel och beordra distansarbete för sin personal. Belgiska regeringen införde veckan efter obligatoriskt ”hemarbete”, och endast en kort period under sommaren upphävdes obligatoriet, men hemarbete var alltså normen. Arbetet på GEO har således sett väldigt annorlunda ut än planerat och jämfört med ”normalår”. Varken EU:s plan eller GEO:s plan för 2020 har legat fast, och flera utmaningar har funnits, särskilt eftersom ny personal rekryterades.

En konsekvens i det dagliga arbetet är att EU-kommissionen, precis som många andra, upptäckt fördelarna med digitala möten och konferenser, och verkar planera att minska antalet fysiska konferenser även efter pandemins slut. Det står dock klart för de flesta av oss, oavsett plats i Europa, att de digitala mötena inte kan ersätta de personliga fysiska mötena utan att man går miste om värdefulla effekter av att ses. GEO:s spaning är att vi kommer se en blandning av fortsatt ”fysiskt” nätverkande, men också effektiva digitala möten, utbildningar och konferenser om det används rätt.

GEO har under 2020 testat webinarium-formatet, dels med två egna arrangemang – ett om hedersrelaterat våld i ett EU-kontext, och ett om biologisk mångfald i städer och EU:s strategi, men också en utbildningsserie tillsammans med de andra svenska regionkontoren - ett om EU:s nya budget, och två om den gröna givna (övergripande respektive transport). Den europeiska region och stadsveckan EWRC blev också digital, och GEO begränsade sina aktiviteter till ett webinarium med STRING-nätverket om vår megaregion utifrån OECD-rapporten. Det mindre engagemanget berodde också på omorganisationen av stadsdelsförvaltningarna till större förvaltningar, vilket betydde att resurserna inte räckte till engagemang i EWRC-veckan under pandemin.

Redan nu kan vi uppfatta en mättnad på webinarier, även om fördelen är att man når ut i Europa, inte bara Bryssel. Det finns emellertid andra trösklar, såsom att vara insatt i den aktuella Bryssel-debatten och terminologin som också begränsar räckvidden för ”Brysselbubblan”.

3.2.2 Stadens kostnad för representationen

GEO har under tre år arbetat aktivt med kostnadseffektiviseringar. Det är på grund av pandemin, det förändrade arbetet till följd av krisen samt vakanserna på kontoret, dock svårt att jämföra och utvärdera året som gått med föregående. GEO räknar emellertid med att personalförändringen kommer ha bestående effekt på det ekonomiska resultatet. Bokslutet för 2020 visar att kostnaden för Göteborgs Stad för verksamheten i Bryssel var 390 tusen euro.

Kommunfullmäktige hade satt en ram på 5,9 miljoner SEK. Kronkursen har fluktuerat kraftigt under 2020, men står nu i 10,17 SEK. För Göteborg innebär det närmare 2 miljoner SEK i besparing 2020 på grund av extraordinära omständigheter kombinerat med medvetet arbete för att minska kostnaden.

Bilaga Faktablad till GEO:s årsrapport 2020

Innehåll

1. Gröna given – en ram för miljö- och klimatrelaterade initiativ	2
1.1 Klimatlagen och klimatpakten	2
1.2 Energilagstiftning i förhållande till klimatmålen	3
1.3 Strategi för klimatanpassning	4
1.4 Åttonde miljöhandlingsprogrammet	4
1.5 Luftkvalitetsdirektiv – pågående revidering av direktiv	5
1.6 Vattenföroreningar – pågående revidering av lagar	6
1.7 Cirkulär ekonomi – en ny handlingsplan.....	8
1.8 Översyn av förordningen om transport av avfall	9
1.9 Renovering av offentliga byggnader samt Bauhaus	9
1.10 Strategi för biologisk mångfald 2030	10
1.11 Hållbar finansiering – EU:s taxonomi.....	11
2. Hållbar och smart mobilitet.....	12
2.1 Infrastruktur för alternativa bränslen.....	13
2.2 Vätgasstrategin	14
2.3 ITS-direktivet.....	15
2.4 Uppkopplade och automatiserade fordon (CCAM).....	15
2.5 TEN-T-förordningen och CEF investeringar	16
3. Akuta Coronakrisåtgärder	17
3.1 Corona-återhämtning ”Next Generation EU” och budgetbeslut	18
3.2 Europeiska terminen och landrapporten i ljuset av Coronakrisen	19
3.3 En ny strategi för små och medelstora företag	20
4. Sociala frågor.....	20
4.1 Kompetensförsörjningsagendan och europeiska ungdomsgarantin	20
4.2 Europeiska barngarantin	21
4.3 Ramverk för romsk inkludering.....	22
4.4 Jämställdhetsstrategi och strategi för att motverka det könsbaserade våldet	22
5. Innovation och digitalisering	23
5.1 Horisont Europa – missionsdriven innovation.....	24
5.2 Digitala Europa – Vitbok om Artificiell intelligens.....	26
5.3 Handlingsplan för digital utbildning.....	27

1. Gröna given – en ram för miljö- och klimatrelaterade initiativ

[Den gröna given](#) är EU-kommissionens högst prioriterade fråga under mandatperioden 2019 – 2024. Det är en miljö- och klimatstrategi som ramar in andra områden exempelvis trafik, infrastruktur, industri, byggnation och byggnader och energifrågor, så att dessa inte står i strid med de gröna målen, utan levererar mot samma mål. Digitalisering och innovation ses som verktyg för att nå den gröna omställningen. I fokus står klimatfrågorna med ambitionen att nå ett klimatneutralt EU till 2050, men även miljöfrågorna finns med i form av strategier och kommande lagstiftning inom utsläpp (luft, vatten, kemikalier, industri), biologisk mångfald (art- och habitat) och cirkulär ekonomi (inkl. avfallshantering). Skillnaden är stor jämfört med hur miljö- och klimatfrågor prioriterats i tidigare EU-kommissioner.

Den gröna given ses som en tillväxtstrategi som ska gynna EU:s ekonomi och arbetsmarknad, särskilt efter Coronakrisen. Strategin beskriver vilka offentliga och privata investeringar som behövs och vilka EU-finansieringsinstrument som finns. Många utlysningar kommer rikta sig mot att uppfylla den gröna givens mål. Klimatfrågorna integreras i alla EU-finansieringsprogram. Hela 30 % av budgeten ska leverera gentemot den gröna given, och privat kapital mobiliseras på olika sätt.

GEO bjöd in EU-kommissionen till Göteborg i januari 2020 för att erbjuda kollegor en möjlighet till omvärldsbevakning och dialog om vad som är på gång inom ramen för detta viktiga initiativ. EU-kommissionens representant fick träffa miljökommunalrådet tillika ordförande för miljö- och klimatnämnden Emmyly Bönfors, Göteborgs Energi samt lokal media. GEO hjälpte även Johanneberg Science Park att arrangera ett panelsamtal om den gröna given öppet för allmänheten som blev fullsatt.

GEO skrev också ett informationsblad med en beskrivning av de områden som beräknas beröra Göteborgs Stads verksamhet i februari som skickades ut till runt hundra kollegor i stadens förvaltningar och bolag. GEO arrangerade under EU:s ”gröna vecka” ett seminarium om Gröna städer tillsammans med Park och Naturförvaltningen. I januari 2021 arrangerade GEO ett webinarium om den gröna given tillsammans med andra svenska regionkontor. Webbinariet hade 200 deltagare varav 30 från Göteborg. Under hösten arbetade GEO med Horisont2020-utlysningen inom den gröna given.

De mest relevanta initiativen för Göteborg i den gröna given beskrivs nedan, men en djupare analys av konsekvenserna för Göteborg kan endast göras när det finns mer kännedom om konkret lagstiftning. Många lagförslag kommer presenteras under 2021.

(Uppdaterad januari 2021)

1.1 Klimatlagen och klimatpakten

Den 5 mars 2020 lade EU-kommissionen fram [förslaget](#) till EU:s klimatlag, som gör målet om att nå klimatneutralitet till 2050 juridiskt bindande. Förslaget stärker även kopplingen till klimatanpassning, där medlemsländer ska arbeta för att stärka anpassningsförmågan och den lokala motståndskraften. Förslagets översynsmekanism innebär att EU-kommissionen vart femte år, med start den 30 september 2023, utvärderar medlemsländernas gemensamma framsteg. I september 2020 uppdaterade EU-kommissionen sitt förslag med målet om 55% minskning av växthusgaser jämfört med 1990-års nivåer (upp från tidigare 40%). Just nu pågår trepartsförhandlingar om klimatlagen där

knäckfrågan är takten på omställningen fram till 2030. Europaparlamentet argumenterar i sin [position](#) för en höjning av målet till 60%. Samtidigt har [Rådet enats](#) om 55% den 11 december som klimatministrarnas bekräftade den 17 december 2020.

Europaparlamentets position innehåller en rad andra skillnader jämfört med EU-kommissionens, bland annat att EU-kommissionen ska ta fram en koldioxidbudget till den 31 december 2021. Detta skulle innebära ett större tryck på utsläppsintensiva industrier att ställa om snabbare.

Göteborg har ställt sig bakom ett uppdaterat 2030-mål (samråd EU6-2020) och argumenterade samtidigt att energiutvinning från avfall inte bör inkluderas i EU ETS. I januari 2021 anordnade GEO ett [webbinarium](#) tillsammans med de andra svenska stads- och regionkontoren i Bryssel, där både EU-kommissionen och Europaparlamentet diskuterade den gröna given och EU:s klimatlag.

Den europeiska [klimatpakten](#) är ett nytt initiativ som lanserades den 16 december 2020, och som kompletterar klimatlagen och det uppdaterade klimatmålet för 2030 genom att fokusera på den sociala dimensionen av klimatomställningen. Göteborgs Stad besvarade det öppna samrådet om den "europeiska klimatpakten" som rör formerna och paktens innehåll (samråd EU1-2020).

EU-kommissionen vill skapa förutsättningar för människor att lära sig om klimatförändringarna och utbyta idéer och utforska lösningar för hållbara beteendeförändringar. Så-kallade "klimatambassadörer" ska leda arbetet genom att föra samman städer, regioner, civilsamhället och skolor som tillsammans utformar inkluderande, vetenskapliga och lokalt förankrade insatser för att minska klimatpåverkan. Insatserna ska sedan skalas upp inom ramen för initiativet, där en central plattform kommer samla information kring relevanta utlysningar. Göteborgsbaserade projektet CELSIUS har valts ut att bli klimatambassadör.

(Uppdaterat januari 2021)

1.2 Energilagstiftning i förhållande till klimatmålen

Fram till i juni 2021 görs en översyn för att säkerställa att all relevant EU-lagstiftning är i linje med målet om 55% utsläppsminskning. I [arbetsprogrammet för 2021](#) presenterar EU-kommissionen sitt "fit for 55"-paketet där man listar de revideringar och initiativ som ska leda till att man uppnår målet. Under 2021 kommer bland annat EU:s system för handel av utsläppsrätter (EU ETS samråd 33-2020), förordningen om ansvarsfördelning, energiskattedirektivet, direktivet för förnybar energi (RED II) samråd 21-2020), direktivet för energieffektivisering (EED samråd 32-2020) och direktivet om byggnaders energiprestanda (samråd 11-2020¹) att revideras. Det var inte länge sedan dessa lagar uppdaterades, men eftersom klimatmålet justeras, öppnas de upp för revidering. Göteborg drev ett aktivt påverkansarbete under den förra processen, och deltar i revideringen igen.

Samråden som Göteborg har besvarat, blir vägledande för påverkansarbetet 2021. I de frågor som inte besvarats, får påverkansarbetet förankras på något annat sätt eller lämnas till enbart bevakning.

(Uppdaterat januari 2021)

¹ Besvarades ej av Göteborgs Stad.

1.3 Strategi för klimatanpassning

EU:s viktigaste ramverk för klimatanpassning är [klimatanpassningsstrategin från 2013](#). Syftet med strategin är att skapa samstämmighet gällande hur man tar sig an klimatanpassning inom unionen och den betonar vikten av att stötta alla nivåer, även den lokala. Som en led i det arbetet introducerade strategin stödsystem, såsom *Mayors Adapt*, senare *Covenant of Mayors for Climate and Energy*, och *Climate-ADAPT* som ska underlätta för städer att implementera lokala åtgärder och som ska minska kunskapsluckorna som finns inom klimatanpassningsåtgärder. Strategin framhåller även hur klimatanpassning kan integreras i annan EU-politik. När strategin [utvärderades](#) 2017 – 2018 konstaterades den i stort vara ändamålsenlig, även om man noterade att behovet av klimatanpassningsåtgärder har intensifierats och breddats. Man noterade även att många städer fortfarande inte implementerat lokala klimatanpassningsåtgärder.

EU-kommissionen kommer presentera en ny strategin den 24 februari 2021, och den ska riktas mot att klimatsäkra ekonomin, göra viktig infrastruktur mer motståndskraftig, ta med klimatfaktorer i riskhanteringspraxis och uppmuntra lokala klimatanpassningsåtgärder. Strategin ska därför erbjuda teknisk och finansiell stöttning till lokala myndigheter via existerande forum, såsom *Covenant of Mayors for Climate and Energy*. Strategin ska också uppmuntra medlemsländerna att bättre stötta den lokala nivån genom att integrera klimatanpassning i nationella och regionala ramverk. [Enligt Europaparlamentet](#) bör den kommande strategin också innehålla juridiskt bindande och kvantifierbara mål, något som stöds av EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030.

Göteborg har skickat in sina prioriteringar till den nya strategin (samråd EU9-2020) där man framhöll att man vill se en förbättrad övervakningsmekanism för framsteg för att säkerställa en bättre implementering, man vill också se mer finansiell stöttning och ett ökat fokus på implementering samt erfarenhetsutbyten där man kan lära av andra (relevanta) aktörer.

Klimatanpassning är också en av fem föreslagna missioner till Horisont Europa-programmet vars förberedningsfas avslutas i november 2021. Missionen om klimatanpassning är också tänkt att länkas samman med den om 100 klimatneutrala städer. GEO har tagit fram en analys för hur klimatanpassning regleras i EU-lagstiftning samt vilka finansieringsmöjligheter som finns och som den som är intresserad är välkommen att ta del av.

(Uppdaterat januari 2021)

1.4 Åttonde miljöhandlingsprogrammet

Den 14 oktober 2020 presenterade EU-kommissionen [sitt förslag](#) till det åttonde miljöhandlingsprogrammet (MHP), som ska ersätta det tidigare programmet som löpte ut den 31 december 2020. Det förslagna programmet har sex tematiska prioriteringar:

1. Att uppnå 2030-målet om minskade utsläpp av växthusgaser för att sedan nå klimatneutralitet till 2050
2. Öka klimatanpassningsförmågan och stärka motståndskraften mot klimatförändringar
3. Frikoppla den ekonomiska tillväxten från resursförbrukning
4. En ambition om att nå "noll föroreningar"
5. Skydda och återställa den biologiska mångfalden
6. Minska miljö och klimatstress som orsakats av produktion och konsumtion

Programmet är viktigt eftersom det utgör ramen för samordning av miljöåtgärder inom unionen, och ska vara ett juridiskt bindande instrument för att säkerställa medlemsländernas efterlevnad. Några av förslagets viktigaste delar inkluderar bättre integrering av FN:s Hållbarhetsmål och en ny

övervakningsmekanism, som ska mäta de framsteg länderna gjort gentemot programmets sex tematiska prioriteringar. Man föreslår också att man nyttjar [niopunktssystemet för de planetära gränserna](#).

Inom ramen för övervakningsmekanismen vill EU-kommissionen introducera en rad indikatorer och man föreslår därför att nästa steg blir att lansera en konsultation gällande indikatorerna för biologisk mångfald, cirkulär ekonomi och nollvisionen för föroreningar. Konsultationen planeras till slutet av 2021.

Kommissionens förslag diskuteras nu av Europaparlamentet och Rådet, där förslaget presenterades för klimatministrarna under deras möte den 23 oktober. Rådet antog [slutsatser](#) i oktober 2019 där man betonade att klimatförändringen, föroreningarna, förlusten av biologisk mångfald samt den ständigt ökande efterfrågan på naturresurser äventyrar nuvarande och kommande generationers välfärd och framtidsutsikter. Rådet underströk behovet av ytterligare åtgärder för att skydda och återställa den biologiska mångfalden och efterlyser en unionsstrategi för en giftfri miljö som fullt ut griper sig an hormonstörande ämnen, kombinationseffekterna av kemikalier samt problemen med nanomaterial. Slutsatserna nämner också behovet av att programmet inkluderar alla beslutsnivåer, alltså även städer. I Europaparlamentets behandling behandlas förslaget i utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet. Den fjärde februari 2021 antar Regionkommittén sin [position](#) om programmet.

Göteborg har tidigare lämnat in åsikter kring programmets utformning. I utvärderingen av det sjätte MHP formade Göteborgs Stad en position tillsammans med Eurocities (diarienummer 1002/11) där man listade en rad rekommendationer till EU-kommissionen inför utformningen av det sjunde MHP. Staden tillfrågades även att lämna in åsikter under utvärderingen av det sjunde MHP (EU13-2018), men man valde att inte svara.

(uppdaterat januari 2021)

1.5 Luftkvalitetsdirektiv – pågående revidering av direktiv

Europeiska miljöbyråns rapport om [Luftkvaliteten i Europa](#) presenterar årliga uppdateringar av utsläpp om luftföroreningar i unionen och dess påverkan på människor och miljö. I rapporten från 2020 konstaterar man att luftkvaliteten inom unionen förbättrats under de senaste tio åren, samtidigt som luftkvaliteten fortfarande orsakar närmare 400 000 förtida dödsfall per år.

Det finns tre pelare i luftpolitiken, där [Direktiv 2016/2284/EU för utsläpp av luftföroreningar](#) utgör taktidirektivet och [Direktiv 2008/50/EC om luftkvalitet och renare luft i Europa](#) och [Direktiv 2004/107/EG om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften](#) utgör de två så-kallade luftkvalitetsdirektiven.

Enligt Artikel 6 i taktidirektivet ska medlemsländerna utarbeta nationella luftvårdsprogram för att begränsa sina utsläpp, varpå man årligen rapporterar sina framsteg till EU-kommissionen. Den 26 juni 2020 presenterade EU-kommissionen sin samlade [rapport](#) om detta arbete, där man konstaterar att bristande efterlevnad är vanligast för NH₃, NMVOC, NO_x och PM_{2,5}.

I november 2019 inledde EU-kommissionen en [kontroll av ändamålsenligheten](#) av luftkvalitetsdirektiven, där man konstaterade direktiven delvis uppfyller sina mål men inte inom alla områden. I vissa fall konstaterades att luckan mellan vad man ämnade uppnå och vad man faktiskt uppnådde vara för stor. I mars 2020 [antog Rådet slutsatser](#) om luftkvalitet för att ge politisk vägledning i det fortsatta arbetet, där man konstaterade att luftkvalitetsnormerna har varit effektiva samtidigt som man anser att luftkvaliteten bör närma sig Världshälsoorganisationens (WHO) rekommenderade nivåer.

Under våren 2020, deltog GEO i en hearing inför framtagandet av Regionkommitténs [position](#), och förmedlade Göteborgs synpunkter och erfarenheter till kommittén. I positionen som antogs den 2 juli ställer man sig bakom målet om att anpassa EU:s MKN till WHO:s rekommendationer och man betonar vikten av att minska utsläppen vid källan.

EU-kommissionen har nu inlett arbetet med att se över luftkvalitetsdirektiven, och man vill bland annat 1) uppdatera EU:s nuvarande standarder så att de ligger i linje med forskning och bättre matchar WHO:s rekommendationer, 2) förbättra det juridiska ramverket för att öka implementeringsgraden och 3) bättre stötta den lokala nivån genom luftkvalitetsmodellering och luftkvalitetsplaner. Det kommer innebära en rad uppdaterade gränsvärden, speciellt när det kommer till PM_{2,5}. Revideringen kan också leda till mer detaljerade riktlinjer kring *var* man får ha mätstationer och *hur många* mätstationer man måste ha, vilket kan resultera i ökade kostnader för staden. En färdplan har varit öppen mellan den 17 december 2020 till den 14 januari 2021, samrådet förväntas öppna under det tredje kvartalet 2021. Förslaget ska sedan presenteras 2022.

Europaparlamentets [förslag](#) till resolution behandlas just nu av ENVI-utskottet.

Miljöförvaltningen svarade på ett offentligt samråd 2018 (Diarienum: 2018-10570) där man anser att EU:s luftkvalitetsdirektiv är viktigt för att samordna arbetet i EU. Man anser också att direktivet har haft betydelse för luftkvaliteten och för hur vi jobbar med luft i Göteborg. Samtidigt ser man positivt på en uppdatering av miljökvalitetsnormerna, eftersom de nuvarande normerna inte är tillräckligt stringenta. Idag är det främst de svenska normerna för NO₂ som staden har svårt att klara. Samtidigt finns det ingen lägsta nivå för när dessa föroreningar slutar vara hälsovådliga.

Miljöförvaltningen svarade på remissen "Förbättrat genomförande av luftkvalitetsdirektivet" (Diarienum: 2019-10945) som var en konsekvens av att EU inlett ett granskningsförfarande gentemot Sverige på grund av brister i genomförandet. I remissvaret uttryckte nämnden sitt stöd till ett stärkt samarbete mellan EU:s medlemsstater vid gränsöverskridande luftföroreningar.

Den 8 januari 2021 släpptes den andra "[Clean Air Outlook](#)", som är en rapport om luftkvalitetsläget i EU. I rapporten konstaterar man att om all lagstiftning som har antagits fram till 2018 också implementerats, och om medlemsländer nått de mål de satt i sina nationella luftvårdsprogram så skulle EU nå sina mål enligt Direktiv 2016/2284/EU för utsläpp av luftföroreningar.

(Uppdaterad januari 2021)

1.6 Vattenföroreningar – pågående revidering av lagar

Sedan 2000 har [ramdirektivet för vatten](#) varit det huvudsakliga instrumentet för vattenskydd i Europa. Den stöts av sina två dotterdirektiv: direktivet om [miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område](#) (direktivet om prioriterade ämnen) och [grundvattendirektivet](#).

I utvärderingen av EU:s vattenlagstiftning som genomfördes 2019, som omfattade ramdirektivet för vatten tillsammans med både direktivet om prioriterade ämnen, grundvattendirektivet och [direktivet om översvämningar](#), konstaterades den i stort [uppfylla sitt syfte](#).

Samtidigt bekräftades det att den nuvarande listan över prioriterade ämnen i ytvatten behöver uppdateras för att vara i linje med vad forskning säger. I slutet av 2020 inleddes arbetet med att se över listorna över föroreningar i yt- och grundvatten och ett samråd skulle ha öppnats under första kvartalet 2021, men har flyttats fram till det tredje kvartalet – troligtvis för att slås samman med arbetet mot nollvisionen för föroreningar, som ska presenteras efter sommaren 2021 och där vattendirektiven är den del i det kommande paketet.

Samrådet för handlingsplanen för nollvisionen för föroreningar (luft, vatten, jord) öppnade den 11 november och är öppet till den 10 februari 2021. Det har skickats till SLK och ligger nu hos Miljöförvaltningen för direktbesvarande.

Inom vattenpolitiken ska EU-kommissionen se över Badvattendirektivet, som nu också är fördröjt. Det är det enda direktivet som adresserar parasiter, vilket skulle kunna kopplas ihop bättre med EU:s vattenlagstiftning.

Göteborg anser att ramdirektivet har ett bra och viktigt syfte (Diarienummer 2018–1426), samtidigt som det kunde få en tydligare utformning med uppdaterade och utvecklade miljökvalitetsnormer. Vissa krav i direktivet anser man vara betydligt svårare att klara i stadsmiljöer än i andra typer av miljöer. Om detta beror på direktivet i sig eller den svenska hanteringen av karaktärisering och klassning av vattendrag är oklart. Klart är dock att de strikta krav som nu gäller är dåligt anpassade efter förhållanden i täta stadsmiljöer. Vidare innebär dagens strikta tolkning och tillämpning av direktivet, utifrån [Weserdomen](#), att frågan om vattnets status väger tungt jämfört med andra intressen i stadsplaneringen. Det riskerar att leda till att bästa möjliga stadsutveckling ur ett helhetsperspektiv inte kan genomföras. Problematiken som Weserdomen medför verkar dock ha uppfattats främst av svenska städer.

Översyn av dricksvattendirektivet

Direktiv 98/83/EC eller "[dricksvattendirektivet](#)" upprättades för att säkra kvalitén på vatten som konsumeras av människor. Översynen av direktivet är en direkt följd av det första framgångsrika medborgarinitiativet "Right2Water". I februari 2018 presenterade EU-kommissionen sitt [förslag](#) till omarbetning av dricksvattendirektivet. I förslaget ersätter man några kvalitetsparametrar med nya, mer relevanta ur risksynpunkt. Man föreslår även ändrade gränsvärden och lägger till nya parametrar för perflourerade föreningar, uran och vissa hormonstörande ämnen. Man föreslår också en komplett riskbaserad metod för hela leveranskedjan, från uttagsområde till distribution och fram till kranen.

Göteborgs position (Diarienummer 2018–0708) är att det är positivt att dricksvattendirektivet omarbetas, eftersom nuvarande direktiv är föråldrat och det har tillkommit risker som inte täcks av befintligt direktiv. Samtidigt fanns det vissa delar av förslaget som man ansåg vara problematiska.

Det ena var att förslaget öppnade upp för att material i kontakt med vatten skulle regleras i förordningen om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter, vilket man menar skulle göra dricksvattendirektivet mindre omfattande. Det andra rörde vattenleverantörens skyldighet beträffande fastighetsinstallationer, där Göteborg anser att vattenleverantören varken bör ha ansvar för riskvärdering eller en samarbetskyldighet för att lokalt ändra kvaliteten på inkommande dricksvatten till fastigheten eftersom det kan leda till att fastighetsägaren kan välja att bibehålla olämpliga material/installationer.

Rådet antog sin ståndpunkt till förslaget den 5 mars 2019. Rådet och Europaparlamentet nådde sedan en [preliminär överenskommelse](#) den 18 december 2019 som bekräftades av EU-ländernas ambassadörer den 5 februari 2020, ENVI-utskottet den 18 februari 2020 och [Rådet den 5 mars](#). Rådet antog sedan formellt sin [ståndpunkt](#) vid den första behandlingen den 7 oktober 2020. Förslaget godkändes sedan av Europaparlamentet den 15 december 2020 vid den andra behandlingen och ska nu implementeras.

I den slutliga versionen är frågan om material i kontakt med vatten avgjord. Den regleras i dricksvattendirektivet, artikel 11, bilaga 5. Fastighetsinstallationer kommer inte bli kommunens

ansvar. Samtidigt finns skrivelsen om samarbetskyldighet kvar, vilket betyder att den svenska implementeringen måste vara tydlig med att det inte är vattenleverantörens ansvar att undanröja avvikelser i enstaka fastigheter.

(uppdaterad januari 2021)

1.7 Cirkulär ekonomi – en ny handlingsplan

I mars 2020 presenterade EU-kommissionen en ny [Handlingsplan för cirkulär ekonomi](#). I strategin konstaterar man att satsningar på att utveckla den cirkulära ekonomin är avgörande i arbetet för att nå klimatneutralitet, och för att frikoppla den ekonomiska tillväxten från resursanvändningen. EU-kommissionen kommer därför presentera åtgärder gällande bland annat kemikalier, avfall, export av avfall och innovation.

Europaparlamentet har tagit fram en [egen rapport](#) om den nya handlingsplanen för cirkulär ekonomi som röstades för i ENVI-utskottet den 27 januari 2021, och ska debatteras i plenum under februari-sessionen. I rapporten betonar man att vi måste övergå till en koldioxidsnål, giftfri och cirkulär ekonomi snarast och uppmanar EU-kommissionen att skapa ett starkt juridiskt ramverk för att åstadkomma detta.

Den 14 oktober 2020 presenterade EU-kommissionen förslag till en [ny kemikaliestrategi](#) för hållbarhet och en giftfri miljö, där man betonar att användning av farliga ämnen endast ska tillåtas när det bedöms vara nödvändigt för samhället och att man kommer prioritera de ämnen som har störst potential att återanvändas inom en cirkulär ekonomi. Kemikaliestrategin stärker också synergier mellan kemikalier, produkter, avfallslagstiftning och den cirkulära ekonomin.

I [arbetsprogrammet för 2021](#) meddelar EU-kommissionen att man kommer fortsätta implementeringen av handlingsplanen och att man kommer lägga fram ett förslag till regelverk för hållbara produkter och samtidigt genomföra en revidering av ekodesigndirektivet. Revideringen ska bredda det nuvarande direktivet till att också inkludera icke-energi-relaterade produkter. Revideringen ska också undersöka om skadliga kemikalier finns i elektronik och IT-utrustning, textilier, möbler, stål och/eller cement. Direktivet riktar sig till producenter och ska skapa incitament för dessa att bry sig om hela produkternas värdekedjor. Uppdateringen ska vara färdig till det fjärde kvartalet 2021.

Man kommer också föreslå avfallsminskningsmål för vissa avfallsströmmar som en del av en bredare uppsättning avfallsförebyggande åtgärder i samband med översynen av direktiv 2008/98/EG om avfall. Åtgärderna ska bidra till målet att betydligt minska den totala avfallsgenereringen och halvera andelen restavfall (det avfall som inte återvinns) av kommunalt avfall senast 2030. Dessa påverkar Göteborgs avfallshantering och verksamheter kopplade till återvinning och cirkulär ekonomi.

Kommissionen håller också på att utarbeta en integrerad plan för hantering av näringsämnen, för att säkerställa mer hållbar användning och återvinning, där bland annat Direktiv 86/278/EEG om avloppsslam ses över. Inom ramen för detta lanserades i slutet av 2020 ett samråd för avloppsslam i jordbruket. Samrådet (EU 35–2020) är öppet fram till den 5 mars 2021 och har skickats in till SLK och skickats till Kretslopp och Vatten för besvarande.

EU-kommissionen har också inlett en översyn av direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, där uppdateringen ska presenteras under det första kvartalet 2022. Samrådet ska öppna under det första kvartalet 2021 men har ännu inte gjort det. GEO har kontaktat DG ENVI för att ta reda på varför.

I EU-kommissionens [uppdaterade arbetsprogram från 2020](#) anger man att man kommer lägga fram förslag till uppdatering av direktiv 2014/95/EU om storföretagens icke-finansiella rapportering under första kvartalet 2021.

På innovationsområdet kommer man också rikta resurser mot att undersöka så-kallade kombinationseffekter av kemikalier i vatten. I H2020-utlysningarna som stängde den 26 januari fanns två utlysningar på temat.

(Uppdaterat januari 2021)

1.8 Översyn av förordningen om transport av avfall

Genom [förordningen om transport av avfall](#), har EU ett system för att övervaka och kontrollera transporter av avfall inom sina gränser och till och från EFTA, OECD och länder utanför EU som har undertecknat [Baselkonventionen](#). I förordningen fastställs regler för att kontrollera avfallstransporter så att miljöskyddet förbättras. Genom förordningen införlivas bestämmelserna i Baselkonventionen och revideringen av OECD:s [beslut](#) från 2001 om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall avsett för återvinning dvs. där avfall behandlas för utvinning av en användbar produkt eller för omvandling till bränsle.

Enligt förordningen ska översyn ske innan slutet av 2020. Kommissionen inledde 2017 arbetet med översynen med syftet att identifiera goda och dåliga metoder vid genomförandet och bedöma huruvida målen uppfyllts med hjälp av kriterierna för; effektivitet; samstämmighet i implementeringen; relevans; EU-mervärde. Göteborg besvarade 2018 ett öppet samråd. EU-kommissionen genomförde också två workshoppar för att diskutera lagstiftningen. Workshopparna genererade två [rapporter](#). I mars 2018 publicerade den så kallade [Refitplattformen](#) sitt [yttrande](#) om lagstiftningen. Dokumentet innehåller bland annat krav på att fler typer av avfall bör läggas till listan med [grönlistat avfall](#), samt understryker de utmaningar som finns för företag på grund av den obligatorisk registrering av avfallshanterare i alla medlemsstater. Plattformen uppmanar också kommissionen att utnyttja översynen av förordningen för att få klarhet i definitioner och förbättra ömsesidigt erkännande av registreringsavgifter för avfallshantering.

Ett förslag till ny förordning är en del av den europeiska gröna given, och mer specifikt den cirkulära ekonomin, och förväntades komma under 2020, men är fördröjd till andra kvartalet 2021. [Samrådet](#) skickades in till SLK, men "samråd EU 8-2020" bedömdes för tekniskt för Göteborg att besvara.

(Uppdaterat januari 2021)

1.9 Renovering av offentliga byggnader samt Bauhaus

I höstas presenterades "[renovationsvågen](#)", en strategi som ska bidra till byggnaders energieffektivitet och till resurssnålt byggande. Byggnader står idag för 40 % av energiförbrukningen i EU:s medlemsstater. Målen i renoveringsvågen ska leda till att 35 miljoner byggnader i unionen ska renoveras till 2030. Förslaget innehöll inte någon ny lagstiftning. Lagen ses över i 55%-lagpaketet 2021. Kommissionen kommer att föreslå obligatoriska minimikrav för energiprestanda.

Reglerna för energideklarationer kommer också ses över och uppdateras för att få mer enhetlighet i EU och öka tillgängligheten av energideklarationer (EPC). Kommissionen vill också introducera

loggbok för byggnader som ska integrera renoveringspass, smarthetsindikator och energideklarationer.

Kommissionen vill sammanföra fastighets- och byggsektorn, arkitekter, ingenjörer och lokala myndigheter för att underlätta renoveringsvägen. Tanken är att om renoveringsarbetet organiseras i större block går det att dra nytta av bättre finansieringsvillkor och stordriftsfördelar. Särskild prioritet får subventionerade bostäder och offentliga byggnader som skolor. Det är främst de nationella återhämtningsfonderna, regionalstödet samt finansieringsverktyget InvestEU som ska användas för denna renoveringsväg. Taxonomin kommer spela roll för gröna obligationer i fastighetssektorn.

Kommissionen granskade under 2020 de nationella renoveringsstrategierna och se över möjligheten att inkludera byggnader i utsläppsrättssystemet. Byggproduktförordningen ska ses över för att garantera att konstruktionen och renoveringen av byggnader ligger i linje med den cirkulära ekonomin, samt drar nytta av digitaliserings- och klimatomställningen. Kommissionen ska arbeta för att undanröja nationella hinder som hämmar investeringar i energieffektivitet i hyreshus och hus med flera ägare. EU har också lanserat ett "[nytt europeiskt Bauhaus](#)" för att främja en ny europeisk estetik som förenar prestanda och uppfinningsförmåga.

Göteborgs Stad äger och förvaltar många lokaler där arbete bedrivs för att minska klimatpåverkan. Framtidenkoncernen, Sveriges största bostadskoncern är med i Allmännyttans klimatinitiativ, med målsättning att senast år 2030 vara fossilfria och hålla energianvändningen 30 procent lägre. Det är möjligt att Göteborg kommer ha nytta av eller påverkas av EU:s "renoveringsväg".

[Samrådet](#) pågick under sommaren 2020 och besvarades inte (EU11-2020). Synpunkter kommer behövas på de konkreta beståndsdelarna.

(Uppdaterat januari 2021)

1.10 Strategi för biologisk mångfald 2030

[EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030](#) utgör en viktig del av den gröna given och har som övergripande mål att alla EU:s ekosystem ska ha god status till 2050. Ett centralt åtagande i den nya strategin, som presenterades i maj 2020, är att senast i slutet av 2021 föreslå ett [rättsligt bindande instrument](#) med fasta EU-mål för återställandet av skadade ekosystem senast 2030. Naturbaserade lösningar beskrivs som väsentliga för både koldioxidutsläppsminskning och klimatanpassning. Särskilt fokus kommer därför ges till ekosystem med störst potential att fånga upp och lagra koldioxid och som kan minska effekterna av naturkatastrofer.

Eftersom åtagandet är nära sammanlänkat med *Utvärderingen av EU:s strategi för biologisk mångfald fram till 2020 (2011–2020)* och *Översynen av tillämpningen av EU:s förordning om invasiva främmande arter*, med hänvisning till mål 5 i Europa 2020-strategin, lanseras dessa tillsammans som ett samråd. Dessa har skickat till SLK för besvarande (EU1-2021 och EU2-2021).

I slutet av 2020, tog Europaparlamentet fram ett eget [förslag](#) till resolution, där AFET-utskottet förbereder ett [förslag till yttrande](#) som ska röstas om i den 17 mars. Rapporten röstas sedan om i ENVI-utskottet den 23 mars och förväntas komma upp i plenum i april.

Biologisk mångfald och ekosystem regleras idag av en rad olika EU-direktiv, såsom Arts- och habitatsdirektivet och Fågeldirektivet, som [utvärderades](#) år 2016 varpå en [handlingsplan](#) antogs året därpå. Naturåterställande täcks också delvis genom ramdirektivet om vatten, direktivet om

översvämningar och ramdirektivet för en marin strategi. Problemet är att det idag inte finns ett heltäckande ramverk som styr genomförandet av åtaganden kopplat till biologisk mångfald som beslutats på nationell, europeisk eller internationell nivå. Vidare täcker existerande lagstiftning bara en undergrupp av EU:s ekosystem och omfattar inte åkermark, intensivt skött gräsmark, stora delar av naturliga och seminaturliga skogar, skogsplantager och urbana ekosystem.

EU-kommissionen vill därför införa ett europeiskt ramverk för styrning. Ramverket ska kartlägga skyldigheter och åtaganden med en handlingsplan som ska vägleda genomförandet. Ramen kommer även att inkludera en övervakningsmekanism med indikatorer och regelbunden framstegsbedömning. Kommissionen kommer att utvärdera ramverket år 2023 för att se om det krävs en rättsligt bindande strategi för styrning.

EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 betonar även rollen av grön infrastruktur i urbana områden, där städer med minst 20 000 invånare ska ta fram så-kallade *Urban greening plans*. Planerna ska säkerställa att ekosystem och biologisk mångfald beaktas i den lokala stadsplaneringen och de ska vara klara i slutet av året. Under 2021 kommer EU-kommissionen att lansera en EU Urban Greening Platform, för städer och borgmästare och där städer kommer kunna erbjudas teknisk vägledning, finansiering och kompetensutveckling. Plattformen kommer att lanseras inom ramen för det nya initiativet Green City Accord, som Göteborg har varit med att forma.

Under [EU:s gröna vecka](#), anordnade GEO ett webinarium, *Urban Greening in the post-COVID era*, där grönstrategier i städer, det nya initiativet Green City Accord och länken till det globala ramverket för biologisk mångfald (skulle diskuterats under FN:s konferens i oktober, men sköts upp) diskuterades.

EU:s strategi för biologisk mångfald ligger i linje med Göteborgs *nya Miljö- och klimatprogram 2021-2030*, och implementeringen av *Grönstrategi för en tät och grön stad*. Göteborg har en ambition om att agera föregångare inom hållbar stadsplanering, där kan EU erbjuda både finansieringsmöjligheter och kunskapsstöd.

(Uppdaterad januari 2021)

1.11 Hållbar finansiering – EU:s taxonomi

EU:s [förordning för hållbar finansiering](#) (taxonomi) är en central del i den "gröna given". Att 30% av EU:s budget ska leverera mot den gröna given, styr in offentliga investeringar mot hållbarhet. "Taxonomin" är tänkt att kanalisera privata investeringar mot gröna och hållbara projekt och därmed finansiera den omställningen som behövs av samhället.

Hittills gäller taxonomin bara för aktörer på kapitalmarknaden och därmed motsvarande gröna projekt och investeringar samt större företags hållbarhetsredovisning. Antagna moderniserade EU-regler brukar emellertid fångas upp när man ser över lagstiftning, när man vill skärpa krav. Vi vet ännu inte vad det kan bli för "smittoeffekter" på annan EU-reglering, t.ex. regionalfondsmedel, men EU-kommissionen (DG Fisma) har gett uttryck för att taxonomin ska få genomslag på annan finansiering. Hela EU:s energilagstiftning ligger exempelvis på bordet för att uppdateras i förhållande till de mer ambitiösa klimatmålen. Det som lyfts i taxonomin, som går längre än nuvarande lagstiftning såsom krav på förnybart, kan vara en indikator på vart EU-kommissionen vill. Dessutom är det många aktörer som vill bidra till det som ses som praxis för en ambitiös grön omställning, där EU:s taxonomi blir en viktig benchmark.

Tanken är att förordningen ska konkretiseras med listor med krav och definitioner i delegerade akter. Dessa blir världens första klassifikationssystem för hållbar ekonomi och styra investeringar. Ett av målen är att styra kapitalflöden till hållbara investeringar för att uppnå en hållbar och inkluderande tillväxt. Man menar att en styrning av kapitalflöden mot mer hållbara verksamheter måste bygga på en gemensam helhetssyn på verksamheters och investeringars miljömässiga hållbarhet.

Den första [delegerade akten](#), vars utkast publicerades i november 2020, är ett av sex steg för att ge tydlig vägledning om vilka typer av verksamheter som anses bidra till miljömål vara till hjälp för att informera investerare om vilka investeringar som finansierar miljömässigt hållbara ekonomiska verksamheter. Kraven syftar till att förbättra investerarnas förtroende och medvetenhet om dessa finansiella produkters eller företagsobligationers miljöpåverkan, skapa synlighet och motarbeta risken för "Green Washing", dvs. beskriva en produkt som miljövänlig när den i själva verket inte uppfyller grundläggande miljönormer.

EU-kommissionen öppnade för synpunkter på utkastet till [delegerad akt](#) rörande klimatmålen i november 2020 (samråd 36-2020). Stadsledningskontoret, Göteborgs Energi, Renova och Kretslopp- och vatten skickade in kommentarer. Göteborgs Energi skrev också ett brev till kommissionen, och GEO arrangerade ett möte för Göteborgs Energis VD med ansvarig tjänsteman på politisk nivå i kommissionen innan juluppehållet 2020. Synpunkter som förts fram i de respektive svaren är bland annat att den delegerade akten inte är teknikneutral, ställer för höga krav på administration samt upplevs ha orimliga krav på fastigheter, vattenrening och bioenergi.

(Uppdaterat januari 2021)

2. Hållbar och smart mobilitet

I europeiska städer orsakas alltför många problem av transport och trafik. Frågan om hur man kan öka rörligheten och samtidigt minska trängseln, olyckorna och föroreningarna är en utmaning för alla städer i Europa. [Stadstrafik](#) står för 40% av alla koldioxidutsläpp från vägtransporter och upp till 70% av andra föroreningar från transporter. Kommissionen kommer föreslå strängare krav på utsläpp av luftföroreningar från fordon med förbränningsmotorer och se över lagstiftningen om utsläpp av koldioxid från personbilar och lätta nyttofordon. Kommissionen överväger en utökning av EU:s handel med utsläppsrätter till vägtransporter.

Investeringar inom forskning och innovation för mobilitet är väsentligt för att uppnå klimatneutralitet. I EU:s nya [strategi](#) för transportpolitiken betonas att digitalisering och hållbarhet för mobilitet går hand i hand. Digitalisering kommer att göra transporter mer hållbara med innovativa idéer som automatiserad rörlighet och smarta system för trafikstyrning. Andra mål som kommissionen vill nå är att mer gods bör transporteras med sjöfart och järnväg, att föroreningar ska minska och att kostnader återspeglar graden av miljöpåverkan.

Följande milstolpar för 2030 sätts i strategin:

- Minst 30 miljoner utsläppsfria fordon kommer att vara i drift på de europeiska vägarna.
- 100 europeiska städer kommer att vara klimatneutrala.
- Tidtabellsbaserad kollektivtrafik med resor på mindre än 500 km bör vara koldioxidneutrala inom EU.
- Automatiserad mobilitet kommer att användas i stor skala.

- Utsläppsfria fartyg kommer att vara klara för marknaden.

För att leverera mot visionen innehåller strategin ”tio flaggskeppsinitiativ med en handlingsplan” som blir vägledande för EU:s mobilitetsarbete de kommande åren:

- 1 – Öka användningen av utsläppsfria fordon, förnybara och koldioxidsnåla bränslen samt tillhörande infrastruktur
- 2 – Skapa utsläppsfria flygplatser och hamnar
- 3 – Göra mobiliteten mellan städer och i stöder mer hållbar och hälsosam
- 4 – Grönare godstransporter
- 5 – Prissättning av koldioxid och bättre incitament för användare
- 6 – Att förverkliga uppkopplad och automatiserad multimodal mobilitet
- 7 – Innovation, data och AI för smartare mobilitet
- 8 – Stärka den inre marknaden
- 9 – Se till att mobiliteten är rättvis för alla
- 10 – Förbättra säkerhet och trygghet inom transporter

Städer är en viktig aktör för att uppnå kommissionens mål då många initiativ görs på lokal nivå. En specifik strategi för den urbana mobiliteten kommer presenteras under 2021. Utvecklingen av infrastrukturen för cyklar är en viktig del då det ses som ett grönt och hållbart transportalternativ till bilen. Aktiva transportslag, som cykling, har ökat och städer har meddelat att de har uppfört 2 300 km ny cykelinfrastruktur. Detta bör, enligt EU-kommissionen fördubblas under de kommande tio åren, i riktning mot 5 000 km säkra cykelvägar. Ett samråd (EU 14 -2020) om strategin öppnades under sommaren och besvarades inte av Göteborg, men man har varit aktiv bland annat genom POLIS-nätverket.

De partnerskap som planeras för Horisont Europa, t.ex. Batteries, 2Zero och Clean Hydrogen kan bidra till tillgången på innovativ fordonsteknik.

(Uppdaterat januari 2021)

2.1 Infrastruktur för alternativa bränslen

Det första flaggskeppsinitiativet gäller ”Öka användningen av utsläppsfria fordon, förnybara och koldioxidsnåla bränslen samt tillhörande infrastruktur”. ”Laddning och tankning” är ett europeiskt flaggskeppsinitiativ inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens: målet är att man till 2025 ska ha byggt hälften av de 1 000 vätgasstationer som behövs och en miljon av de tre miljoner laddstationer som kommer att behövas till 2030. Kommissionen kommer att offentliggöra en strategisk utbyggnadsplan.

En del av detta är också ett uppdaterat direktiv för infrastruktur för alternativa bränslen. Syftet med direktivet [2014/94/EU](#) är att säkerställa uppbyggnaden av alternativa tankningsställen i Europa med gemensamma standarder för deras design och användning, inklusive gemensam utformning av tekniken för laddning av elfordon. Inom direktivet togs en handlingsplan fram i november 2017 vilken

innefattar en uppsättning stödjande politiska åtgärder på EU-nivå så som exempelvis ytterligare ekonomiskt stöd för infrastrukturinvesteringar via "Connecting Europe Facility".

Mycket har hänt i utvecklingen sedan direktivet kom 2014 och kommissionen har inlett en utdragen utvärdering. Samråd kring utvärderingen var planerad till andra kvartalet 2019 men öppnades 6 april. Göteborg besvarade samrådet (EU 7-2020). I svaret menar Göteborg att direktivet bör täcka både offentligt tillgänglig infrastruktur och privat och att de nationella policyplanerna inte är tillräckliga för att nå målen, och att nationella mål måste sättas för el, LNG och vätgas för tunga fordon samt för elanslutning i hamn och att dessa mål måste gälla för hela transportkorridoren och baseras på en gemensam europeisk metodologi. Direktivet kommer att presenteras under 2021.

I direktivet kommer kommissionen överväga alternativ för mer bindande mål för utbyggnaden av infrastrukturen och ytterligare åtgärder för att säkerställa fullständig driftskompatibilitet hos infrastruktur och tjänster för användning av infrastruktur för alla fordon som drivs med alternativa bränslen. Konsumentinformation ska avhjälpa den nuvarande bristen på insyn i fråga om prissättning och underlätta problemfria gränsöverskridande betalningar.

Vid sidan av översynen av direktivet om infrastruktur för alternativa bränslen görs en översyn av förordningen om det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och andra politiska instrument, exempelvis det omarbetade energidirektivet och dess redovisningsmekanism för el samt direktivet om byggnaders energiprestanda i syfte att höja målen för laddningsställen i våra byggnader.

Kommissionen kopplar också denna fråga till nödvändiga nätinvesteringarna inom ramen för kommissionsinitiativ som ingår i EU:s strategier för integrering av energisystemet och vätgas.

Detta är ett initiativ som är viktigt för Göteborg då staden delar detta mål. I rapporten "[Fossilfritt Göteborg – vad krävs?](#)" har staden utrett frågan om hur Göteborg ska kunna bli fossilfritt inom ramen för 1,5-gradersmålet. En av åtgärderna som rapporten föreslår är att öka tillgången till förnybara bränslen och eldrift. Göteborg satsar på att upprätta fler laddningsstationer och vill öka andelen el-och biogasfordon, bland annat hos kommunens egna fordon. Göteborgs Stads fordonsflotta ska vara fossilfri senast 2023.

(Uppdaterat januari 2021)

2.2 Vätgasstrategin

EU vill stödja en ren vätgasproduktion i Europa. Kommissionens ekonomiska återhämtningsplan "Next Generation EU" listar vätgas som en investeringsprioritet för att öka den ekonomiska tillväxten och höja motståndskraften, skapa lokala jobb och befästa EU:s globala ledarskap. Vätgasen anses kunna bidra till utfasning av fossila bränslen i industri, transporter, kraftproduktion och byggnadsverksamhet i hela Europa. "Laddning och tankning" är ett europeiskt flaggskeppsinitiativ inom ramen för faciliteten för återhämtning. Målet är att man till 2025 ska ha byggt hälften av de 1 000 vätgasstationer som behövs. I EU:s [vätgasstrategi](#) beskrivs hur detta kan omsättas i praktiken genom investeringar, reglering, marknadsuppbyggnad och forskning och innovation.

Målet är att utveckla förnybar vätgas som produceras huvudsakligen med hjälp av vind- och solenergi. På kort och medellång sikt behövs dock vätgas baserad på annan, koldioxidsnål energi för att snabbt minska utsläppen och bidra till utvecklingen av en livskraftig marknad. EU-kommissionen menar att inlands- och havshamnar har stor potential för att bli nya rena energiknutpunkter för

integrerade elsystem, vätgas och andra koldioxidsnåla bränslen. EU-kommissionen lanserade i samband med strategin, den europeiska alliansen för ren vätgas, som samlar industriledare, det civila samhället, ministrar på nationell och regional nivå och Europeiska investeringsbanken. Alliansen kommer att skapa en genomförandeplan för investeringar i produktion i större skala och stödja efterfrågan på förnybar vätgas i EU.

Regionkommittén har antagit ett [yttrande "Mot en färdplan för ren vätgas](#) – de lokala och regionala myndigheternas bidrag till ett klimatneutralt Europa" vid sitt plenarsammanträde i början av juli.

(Uppdaterat januari 2021)

2.3 ITS-direktivet

Det sjätte flaggskeppsinitiativet rör uppkopplad automatiserad multimodal mobilitet. En del av detta är att EU behöver dra nytta av smarta digitala lösningar och intelligenta transportsystem (ITS) fullt ut. Intelligenta transportsystem (ITS) innefattar bland annat webbverktyg för reseplanering för människor och gods, nulägesinformation om trafikstockningar, varningssystem mellan cyklister och bilister, system för självkörande bilar. [ITS-direktivet \(2010/40/EU\)](#) är införlivat i svensk lagstiftning. Direktivet är indelat i sex fokusområden; 1) Multimodala reseinformationstjänster. 2) Informationstjänster i realtid. 3) Vägsäkerhetsrelaterad trafikinformation. 4) Ett system för fordonspositionering vid trafikolycka knutet till larmcentral inom Europeiska unionen. 5) Informationstjänster för säkra och skyddade parkeringsplatser för lastbilar och andra fordon i kommersiell trafik. 6) Bokningstjänster för säkra och skyddade parkeringsplatser för lastbilar och andra fordon i kommersiell trafik.

ITS-systemen behöver samordnas för att öka/skapa interoperabilitet. Det övergripande målet med en uppdatering av direktivet är att öka spridningen och den operativa användningen av ITS-tjänster över hela EU för att minska negativa effekter av vägtransporter. EU-kommissionen vill öka interoperabiliteten och gränsöverskridande användning och lösa frågor relaterade till tillgänglighet och delning av data.

EU ser en möjlighet för antagande av gemensamma specifikationer, icke-bindande åtgärder och standarder inom befintliga prioriterade områden, samt utreder möjligheten att stärka bestämmelserna om ITS-tjänsteleverantörers rättigheter och skyldigheter om rättvisa och icke-diskriminerande ITS-tjänster (till exempel för MaaS-leverantörer av digitala tjänster), för att fastställa datamekanismer för delning och rättvis användning.

Samrådet (EU 27-2020) besvarades av trafikkontoret som också deltagit vid EU-kommissionens online-workshop om direktivets revidering genom inbjudan via GEO.

(Uppdaterat januari 2021)

2.4 Uppkopplade och automatiserade fordon (CCAM)

En annan del av det sjätte flaggskeppet är de uppkopplade och automatiserade fordonen. Kommissionen kommer att driva på forskning och innovation, eventuellt med ett nytt europeiskt partnerskap för uppkopplad, samverkande och automatiserad rörlighet som planeras inom ramen för Horisont Europa och genom andra partnerskap med inriktning på digital teknik.

Kommissionen har tagit fram förslag till "CCAM partnerskap" för att främja innovation i CCAM, vilket kräver samarbete mellan flera olika intressenter från både den privata och offentliga sektorn. År 2030 förväntas partnerskapen ha lett till öppna, användarvänliga och välintegrerade mobilitetslösningar med ökad säkerhet och minskat koldioxidavtryck. Målet är att Europa ska vara världsledande inom distribution av ansluten och automatiserad mobilitet för människor och varor.

Visionen för CCAM-partnerskapet är "nollvisionen" (mål att inte ha några dödsoffer eller svårt skadade i trafiken år 2050), minska transportutsläpp och trängsel med smidigare transporter, säkerställa inkluderande mobilitet för människor och varor och slutligen stärka konkurrenskraften för europeiska industrier för att säkerställa långsiktig tillväxt och jobb.

Regionala och lokala aktörer har en nyckelroll i CCAM för testning i riktiga trafiksituationer, för integration i mobilitetstjänster och för medborgares engagemang. I partnerskapet kommer finansiering och samarbete till projekt kunna sökas och programmet förväntas släppas framåt 2021/2022. Trafikkontoret ingår i en organisation som är tänkt att bli ett sådant partnerskap.

EU-kommissionen antog år "redan" 2016 en strategi för [samverkande intelligenta transportsystem](#) (C-ITS), vilken har beskrivits som en milstolpe för samverkande, uppkopplad och automatiserad rörlighet inom EU. Strategin syftar till att möjliggöra spridning av fordon som kommunicerar med såväl varandra som med infrastrukturen på EU:s vägar från och med år 2019. På så sätt förväntas europeiska vägar bli säkrare, energiförbrukningen minska och på längre sikt underlätta för integrering av automatiserade fordon i transportsystemet.

Den 17 maj 2018 presenterade EU-kommissionen det tredje och sista delen av [rörlighetspaketet](#) "Europa på väg: hållbar mobilitet i EU: säker, uppkopplad och ren." som bland annat innehåller en [strategi för automatiserad rörlighet](#). I den förklaras uppkopplad och automatiserad mobilitet som ska göra Europa världsledande när det gäller helt autonoma och säkra mobilitetssystem. Med grund i denna strategi öppnade EU-kommissionen för [samråd](#) om rekommendationer för uppkopplad och automatiserad mobilitet mellan slutet av oktober och början av december 2018. Syftet var att identifiera de främsta utmaningarna kopplat till introducering av uppkopplad och automatiserad mobilitet utifrån aspekter som cybersäkerhet, dataskydd och 5G-teknologi.

Kommissionen har tillsammans med medlemsstaterna även arbetat fram [riktlinjer](#) för EU-godkännande av automatiserade fordon, vilka presenterades den 9 april 2019. Typgodkännande av automatiserade fordon är nu tillåtet med ett EU-undantagsförfarande under perioden tills EU-regler har antagits.

Under 2019 lanserades en [andra upplaga](#) av riktlinjer för utveckling och implementering av trafikstrategier för hållbar urban rörlighet (Sustainable Urban Mobility Plans). Som ett tillägg till den uppdaterade versionen presenterades i juni 2019 ett särskilt [avsnitt](#) med fokus på just planering för automatiserade fordon i stadstrafik.

(Uppdaterat januari 2021)

2.5 TEN-T-förordningen och CEF investeringar

Det transeuropeiska nätverket (TEN-T) syftar till att utveckla ett europeiskt nätverk av vägar, järnvägslinjer, inre vattenvägar, sjöfart, hamnar, flygplatser och järnvägar. Den består av två lager, det övergripande nätverket, och stomnätet (viktigaste förbindelserna borde vara färdiga före år 2030). De nuvarande allmänna riktlinjerna för utvecklingen av [TEN-T fastställdes genom förordning](#)

[nr 1315/2013](#) och stöds av ett särskilt finansiellt instrument, Connecting Europe Facility (CEF). [CEF-förordningen](#) i den nya budgeten är ännu inte beslutad.

Stora utmaningarna i komplexa administrativa problem kopplade till gränsöverskridande tillståndsgivningsprocedurer och osäkerhet i samband med vilken lagstiftning som ska tillämpas, leder till förseningar och ökade kostnader. Med den [föreslagna förordningen](#) vill kommissionen påskynda genomförandet av det transeuropeiska transportnätet. Förslaget sätter en gräns på högst tre år för hela tillståndsförfarandet. [Regionkommitténs rapport](#) antogs på plenarmötet i februari 2019, denna lyfter särskilt de lokala och regionala myndigheternas roll. Dominique Riquet (Renew) var rapportör i Europaparlamentet vars position antogs den 13 februari 2019. Rådet antog sin position i december 2019. En provisorisk överenskommelse i trepartsförhandlingarna nåddes 8 juni 2020 som bekräftades i juli av parlamentet. Göteborg har inte antagit någon position för påverkan och GEO har enbart bevakat TEN-T-förslaget.

EU-kommissionen öppnade under 2019 utvärderingen av TEN-T-förordningen som SLK svarade på i juni samma år (samråd 4-2019). STRING-nätverket har antagit en position och lobbyplan. Inom STRING:s Brysselkontor-nätverk är GEO en självklar samverkanspartner för påverkansarbete. Dialogen om revideringen pågår, och STRING-kontoren har en gemensam påverkansplan. Samrådet för TEN-T förväntas öppnas första kvartalet 2021 och innehålla nya krav på urbana noder, såsom Göteborg. Det kommer ställas krav på att planerna för hållbar urban mobilitet ska omfatta nya mål t.ex. om att uppnå nollutsläpp och noll döda i trafikolyckor.

(Uppdaterat januari 2021)

3. Akuta Coronakrisåtgärder

Huvudområden med Coronaåtgärder:

- **Säkerställa solidariteten på den inre marknaden;** Alla planerade nationella åtgärder för att begränsa tillgång till medicinsk utrustning och personlig skyddsutrustning måste meddelas till kommissionen, och bedöms efter hur de säkerställer att nödvändiga produkter når dem som bäst behöver dem. Gröna transportkorridorer skapades för att begränsa köerna vid gränskontrollerna och garantera godsflöden av livsmedel och läkemedel framförallt. Exportrestriktioner för medicinsk utrustning till tredje land infördes.

Man genomförde också en gemensam snabbupphandling av personlig skyddsutrustning med 26 medlemsstater, och ändrade reglerna så att civilskyddsmekanismen kan användas för dylika inköp och beredskapslager. EU har byggt centrala "rescEU"-[beredskapslager](#). Kommissionen förhandlade även fram [avtal med läkemedelsföretag](#) om utveckling, produktion och upphandling av vaccin. Vaccinet fördelas och sprids sedan till medlemsstaterna. EU-kommissionen publicerade råd till medlemsstaterna för [vaccineringsstrategierna](#) i oktober.

- **Mobilisering av vad som återstod i EU:s budget** och mer stöd från den Europeiska Investeringsbanken (EIB); med stöd till regioner, och likviditetsstöd till företag. Minst 100 000 europeiska små och medelstora företag förväntas kunna stödjas.

- **Statsstöd;** Statsstödsreglerna ändrades tillfälligt till att bli mer flexibla genom kommissionens meddelande (2020)1863 om statsstödsåtgärder för att stödja ekonomin under covid-19-utbrottet.
- Utnyttjandet av hela **flexibiliteten i det finanspolitiska ramverket**, vilket betyder att kommissionen, vid bedömning av efterlevnad av stabilitets- och tillväxtpakten, kommer föreslå rådet att undanta budgeteffekten av de finanspolitiska engångsåtgärder som vidtas för att uppväga de ekonomiska effekterna av covid-19.

Kommissionen presenterade den 13 mars 2020 meddelandet om samordnad ekonomisk reaktion på covid-19-utbrottet tillsammans med två förslag till förordningar inom ramen för den ekonomiska reaktionen på utbrottet: 1) **Investeringsinitiativet mot effekter av coronaviruset** och 2) ändring av förordning 2012/2002 om att ge ekonomiskt bistånd till medlemsstater och länder som allvarligt har drabbats av större hot mot folkhälsa” (dvs. utvidgat tillämpningsområde för solidaritetsfonden). De två förordningsförslagen behandlades snabbt och godkändes av Europaparlamentet den 26 mars 2020 och av rådet den 30 mars 2020. Ändringarna påverkar sammanhållningsprogrammen, och därmed möjligheterna för Göteborg att få EU-medel (ERUF och ESF) för coronarelaterade insatser. Förändringarna gjorde reglerna mer flexibla, t.ex. med möjlighet för 100 % finansieringsgrad.

Den 2 april kom ytterligare förslag till ändringar med ytterligare **flexibilitet i genomförandet av insatser finansierade från europeiska struktur- och investeringsfonderna**², samt förslaget³ om ändringar i förordning om fonden för europeiskt bistånd till de som har det sämst ställt (FEAD). Upp till 800 miljoner euro är tillgängliga under 2020 från den europeiska solidaritetsfonden som har varit strikt begränsad till naturkatastrofer som orsakar fysiska skador såsom översvämningar, jordbävningar och liknande, men som nu utvidgas till att även omfatta hot mot folkhälsan. Det lades också ett förslag till förordning om inrättande av ett europeiskt instrument för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation (SURE).⁴ Även Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter kan mobiliseras för att stödja uppsagda arbetstagare och egenföretagare. Där finns upp till 179 miljoner euro tillgängliga under 2020.

Vitbok om en rättvis spelplan vad gäller [utländska statsstöd](#) presenterades av kommissionen den 17 juni. Frågan om möjlighet att begränsa utländska investeringar har blivit än mer aktuell.

(Uppdaterat januari 2021)

3.1 Corona-återhämtning ”Next Generation EU” och budgetbeslut

Beräkningar har gjorts på hur Coronautbrottet kommer påverka EU:s BNP. Analysen pekar på att BNP kommer att falla med 15 % under andra kvartalet, vilket innebär cirka 7 % för hela året. Förslaget om den [reviderade EU-budgeten](#) och återhämtningsfonden baseras på den ekonomiska analysen om vad ekonomin behöver - ett investeringsbehov på 1500 miljarder euro under 2020–2021. Budgetförslaget och återhämtningsfonden uppgick tillsammans till 1850 miljarder euro. Pengarna till återhämtningsfonden ska lånas upp på marknaden och kommissionen vill att det ska återbetalas med

² KOM (2020) 138, KOM (2020) 142.

³ KOM (2020) 141

⁴ KOM (2020) 139

avgifter på bl.a. växthusgaser och digitala skatter, alltså inte medlemsstaternas avgifter. Återbetalning av lånen ska inte påbörjas förrän 2028 och vara 30 år.

Medlemsstaterna, när de ska använda fonden, måste ta fram nationella åtgärdsplaner, diskutera med EU-kommissionen och sedan fattar rådet beslut. Medlemsstaterna måste följa EU-kommissionens rekommendationer för den ekonomiska politiken inom ramen för den europeiska terminen liksom EU:s mål för både den gröna given och digitalisering. Återhämtningsfonden blir bryggan som ska möjliggöra omställningen.

Återhämtningsplanen har fokus på de hårdast drabbade länderna, regionerna och sektorerna och omfattar både lån och bidrag. Programmet "ReactEU" är en slags förlängning av "CRI" och "CRI+", beskrivna ovan under akuta Coronaåtgärder, som innebar att sammanhållningsfonderna användes flexibelt till krisåtgärder, med möjlighet för 100 % medfinansiering från EU. Kommissionens [faktablad](#) ger en överblick över hur olika instrument kommer stötta återhämtningsfonden för de som inte vill fördjupa sig i detaljerna.

Ett toppmöte i Bryssel genomfördes i juli, och man kom överens om långtidsbudgeten och återhämtningsinstrumentet. Sedan uppstod dock en längre diskussion än väntat med Europaparlamentet, och man kom [överens i november](#). Slutligt beslut fattades först i december 2020.

EU har som följd av krisen börjat samarbeta mer om hälsofrågor än tidigare, och skapat "[Hälsounionen](#)" som ska utvecklas.

(Uppdaterat januari 2021)

3.2 Europeiska terminen och landrapporten i ljuset av Coronakrisen

I mars 2020 kom "vinterpaketet" och tillhörande [landrapport](#) för Sverige inom ramen för den europeiska planeringsterminen. I den svenska landrapporten anses Sverige ha hög sannolikhet att nå EU:s mål för växthusgasutsläpp. I rapporten menar kommissionen dessutom att Sveriges ekonomi är stark, men att en ekonomisk utmaning är obalansen på bostadsmarknaden som kvarstår – med följder som bland annat bostadsbrist och hög skuldsättning i hushållen. Investeringar i bostäder, utbildning och kompetens kan ytterligare förbättra Sveriges långsiktiga tillväxtpotential.

Kommissionen presenterade som varje vår sedan sitt "[vårpaket](#)" med [rekommendationer till medlemsstaterna](#). Pandemin har medfört att mer kortsiktiga åtgärder kopplat till hanteringen av COVID-19 inkluderats. För första gången används den "europeiska terminen" för att utvärdera [arbetet mot FN:s hållbarhetsmål](#). Den nya EU-kommissionären ansvarig för ekonomi, Paolo Gentiloni, fick detta i sitt [uppdrag](#). Trots pandemin strävar man mot att den ekonomiska återställningen ska gå i linje med Agenda 2030-målen och tillhörande rekommendationer är därmed framtagna med hållbarhetsmålen som utgångspunkt.

EU-kommissionen rekommenderar i den svenska [landrekommendationen](#), förutom säkerställande av hållbara offentliga finanser, främjande av innovation samt stödjande av utbildning och kompetensutveckling. Exempelvis rekommenderas att tidigarelägga förberedda offentliga investeringsprojekt med inriktning på den gröna och digitala omställningen. Sveriges starka forsknings- och innovationssektor kan bidra till utvecklingen av vaccin mot COVID-19, utöver diagnostisering och behandling.

Den europeiska terminen och landrapporten för Sverige är intressant för Göteborg att bevaka och föra dialog kring eftersom dessa påverkar strukturfondernas inriktning, och således påverkar vilka projekt Göteborg kan söka finansiering för.

I november presenterade EU-kommissionen sitt "höstpaketet" som innehåller kommissionens årliga tillväxtöversikt, rapporten om förvarningsmekanismen, utkast till den gemensamma sysselsättningsrapporten, rekommendationen till euroområdet och kommissionens yttranden om euroländernas utkast till budgetplaner. Höstpaketet, som inleder den årliga cykeln för samordning av den ekonomiska politiken i EU, ligger till grund för det, för Göteborg, mer intressanta "vårpaketet" och landrekommendationen.

(Uppdaterad januari 2021)

3.3 En ny strategi för små och medelstora företag

Den 11 mars 2020 presenterade kommissionen en [ny strategi för små och medelstora företag](#). Små och medelstora företag spelar en väsentlig roll i Europas industrier då de fyller två av tre arbetstillfällen. Den nya strategin syftar till att hjälpa små och medelstora företag att leda "dubbelövergången" (omställningen till ett hållbart och digitalt samhälle), som innefattar att säkerställa kompetensförsörjning. För att öka kapaciteten för små och medelstora företag att genomgå omställningen kommer kommissionen uppgradera det europeiska företagsnätverket (European Enterprise Network) med dedikerade hållbarhetsrådgivare. EU-kommissionen kommer också utöka digitala innovationshubbar i samtliga europeiska regioner för att ge möjlighet till små och medelstora företag att integrera digitala innovationer.

Till följd av utbrottet av Covid-19 har ett flertal [initiativ](#) lanserats för att stötta Europas små och medelstora företag.

Under den europeiska veckan för städer och regioner (EWRC) i början på oktober anordnade Göteborg, tillsammans med de två andra vinnarna av European Entrepreneurial Region (EER) år 2019, ett evenemang för att uppmärksamma regionernas strategier för entreprenörskap.

I december 2020 antog Europaparlamentet ett [initiativbetänkande](#) för att uppdatera EU-kommissionens strategi från mars i enlighet med de nya förutsättningarna och utmaningarna som Covid-19 utgör för Europas små och medelstora företag. EU-kommissionen har ännu inte svarat på initiativbetänkandet, men har 3 månader på sig att svara efter Europaparlamentets antagande.

(Uppdaterat januari 2021)

4. Sociala frågor

4.1 Kompetensförsörjningsagendan och europeiska ungdomsgarantin

EU:s [tidigare kompetensförsörjningsagenda](#) antogs år 2016, med ett antal initiativ i syfte att verkställa den gemensamma visionen om att alla ska ha den kompetens de är i behov av för möjligheter på arbetsmarknaden. Dagens arbetsmarknad står inför utmaningar så som digitalisering, åldrande befolkning och behov av klimatomställning som ställer krav på kompetensförsörjning. Trots vetskap om kompetensförsörjningens betydelse står Europa inför kompetensluckor och mismatchningar på arbetsmarknaden. Inför lanseringen av en uppdaterad kompetensförsörjningsagenda genomförde kommissionen en [konsultation](#) med utvalda aktörer.

[Den uppdaterade kompetensförsörjningsagendan](#) för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft presenterades i juli och presenterades som ett initiativ för att förverkliga den första principen i den europeiska sociala pelaren: rätten till utbildning och livslångt lärande. Strategin innehåller kvantitativa målsättningar att uppnå inom 5 år för uppskolning och omskolning samt 12 åtgärder för att stärka unionens kompetensutveckling; däribland lanserandet av [Europass plattformen](#), ett [initiativ för individuella lärandekonto](#), och fokus på kompetenser som behövs för att klara av den gröna och digitala omställningen.

Arbetslöshetsnivån i EU har stigit under 2020 och låg enligt de senaste siffrorna från november på 7,5%, och 17,7% bland ungdomar. I en [rekommendation](#) år 2013 introducerade Rådet den europeiska ungdomsgarantin. Syftet är att minska ungdomsarbetslösheten i EU genom att säkerställa att ungdomar mellan 15-25 år inom 4 månader av arbetslöshet/avklarad grundutbildning får erbjudande om anställning, fortsatt utbildning, lärlingsplats eller praktikplats. I sina [politiska riktlinjer](#) meddelade kommissionsordförande Ursula von der Leyen att hon har för avsikt att omvandla ungdomsgarantin till ett permanent instrument för att motverka ungdomsarbetslöshet.

Kommissionen har föreslagit betydande möjligheter till EU-finansiering för ungdomssysselsättning och enligt EU-kommissionen borde minst 22 miljarder euro investeras för att möjliggöra ungdomssysselsättning.

Paketet för stöd till [ungdomssysselsättning](#) består av fyra områden: 1) Förstärkning av ungdomsgarantin och ökning av möjligheterna att nå utsatta ungdomar 2) Skapa modernare, attraktivare, flexibla och mer anpassade system för den digitala och gröna ekonomin 3) Stärkta insatser för lärlingsutbildningar 4) Stimulansåtgärder för nyanställningar och startbidrag på kort sikt, samt kapacitetsuppbyggnad, nätverk för unga entreprenörer och företagsinterna utbildningscentrum på medellång sikt.

Den förstärkta ungdomsgarantin presenterades i juli vilket utökades målgruppen för ungdomsgarantin till att inkludera ungdomar upp till 29 års ålder istället för enbart upp till 25 års ålder och ska rikta sig speciellt till de ungdomar som saknar utbildning. EU-medel för att finansiera arbetet med ungdomsgarantin har tillgängliggjorts genom både EU:s långtidsbudget och återhämtningsfonden.

Alla medlemsstater har åtagit sig att upprätthålla den förstärkta ungdomsgarantin, och Europaparlamentet uttryckte genom en resolution i oktober sitt stöd för den förstärkta garantin samt fördömde obetalade praktik- och lärlingstjänster. Europaparlamentet vill även förstärka garantin ytterligare genom att göra dess rekommendationer bindande.

(Uppdaterat januari 2021)

4.2 Europeiska barngarantin

I 2015 [efterfrågade](#) Europaparlamentet en europeisk barngaranti med syfte att säkerställa att samtliga barn i Europa som lever i risk för fattigdom och social exkludering ska ha tillgång till kostnadsfri sjukvård, utbildning, omsorg under de första åren, acceptabel bostad och få tillräckligt med näring. Kommissionen genomförde en studie för att undersöka genomförbarheten av en gemensam barngaranti för utsatta barn.

Resultatet av studien [presenterades](#) av kommissionen i januari 2020 och riktade in sig på ovan nämnda riskfaktorer och fokuserade på barn som lever i osäkra familjeförhållanden, som bor på olika former av institutioner, barn till nyanlända och flyktingar samt barn med funktionsvariationer eller med särskilda behov. Studien identifierade åtgärder som kan tas för att vidga målgruppen för barngarantin för att slutligen omfatta samtliga barn i EU.

Den nya europeiska barngaranti väntas lanseras under det första kvartalet i 2021. Barngarantin kommer också att vara ett viktigt instrument i den kommande EU-strategin för barnets rättigheter, som också kommer att publiceras under första kvartalet 2021. Göteborg svarade på det utlysta samrådet (1/9/20-8/12/20) för EU-strategi om barnets rättigheter (2021–2024).

(Uppdaterat januari 2021)

4.3 Ramverk för romsk inkludering

För att vägleda och stötta medlemsstater i deras arbete kring romsk inkludering skapades [ett EU-ramverk för nationella strategier för integrering av romer fram till år 2020](#) med en ambition om att minska romers socioekonomiska exkludering. Det nuvarande ramverket löpte ut i år och den nya strategin som publicerades i år ska gälla fram till 2030.

Den 17 februari publicerade kommissionen ett samråd gällande [färdplanen för det kommande ramverket 2020-2030](#) som innehöll riktlinjer och vägledning till medlemsstaterna i utformningen av en nationell romstrategi. [Göteborg stad](#) skickade in sina synpunkter på färdplanen där staden ställer sig positiv till att romers jämlikhet och inkludering efter 2020 lyfts fram på EU-nivå med tydligare mål, uppföljningsmetod och problembeskrivningar.

Den nya [strategin för romers jämställhet och inkludering](#) lanserades i oktober och skickades vidare till intressenter i Göteborg. Det nya ramverket fortsätter att fokusera på de fyra områdena för integration av romer som fanns i föregående ramverk; utbildning, sysselsättning, bostäder och sjukvård. Utöver de fyra områdena kommer tre nya läggas till; antiziganism, öka romers delaktighet genom förstärkt egenmakt, samarbete och tillit, samt minska fattigdomen bland romer. EU-strategin rekommenderar även alla medlemsstaterna att etablera nationella strategier för att inkludera sin romska befolkning.

(Uppdaterat januari 2021)

4.4 Jämställdhetsstrategi och strategi för att motverka det könsbaserade våldet

När kommissionsordförande Ursula von der Leyen tillträdde tillsatte hon EU:s första kommissionär för jämställdhet – Helena Dalli som fick i uppgift att snarast möjligt presentera en europeisk jämställdhetsstrategi.

Att verka för jämställdhet och motverka våld i nära relationer går i linje med Göteborgs Stads styrande dokument och viljeriktning. Något som Göteborgs Stad dock har lyft ut och ytterligare framhävt är den särskilda form av våld och förtryck som det hedersrelaterade våldet och förtrycket innebär. Staden framförde åsikten att identifiering av hederskontexten som en väsentlig aspekt som behöver beaktas i såväl jämställdhetsdiskussionen, som gällande mänskliga rättigheter och barns rättigheter i sina kommentarer på EU-kommissionens färdplan inför utformandet av jämställdhetsstrategin som publicerades i januari 2020.

Vid senare konsultationstillfällen delgav Gothenburg European Office stadens synpunkter till Regionkommitténs råd för sociala frågor (SEDEC) samt Europaparlamentets forskningservice (EPRS).

De synpunkter Göteborgs Stad lämnade till EU-kommissionen ledde till att den [europeiska jämställdhetsstrategin 2020–2025](#) som presenterades den 5 mars lyfte det hedersrelaterade våldet som en särskild form av skadlig handling. Kommissionen kommer under år 2021 eller 2022 presentera rekommendationer efter dialog med experter och civilorganisationer.

Gothenburg European Office arrangerade även ett webbseminarium den 27 maj på temat jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtryck för att uppmärksamma Göteborgs Stads arbete med frågan som lokal offentlig aktör. Från Göteborgs Stad deltog Stadsledningskontoret och Social resursförvaltning med representanter från Dialoga samt resursteam heder. Övriga talare var representant från jämställdhetskommissionärens kabinett, forskare vid europeiska institutet för jämställdhet samt Rådet för kommuner och regioner i Europa. Under seminariet visades ett stort intresse för stadens arbete, från såväl EU-parlamentariker och europeiska städer som civilorganisationer från andra delar av Europa.

EU-kommissionen förväntas presentera sitt förslag för att bekämpa könsbaserat våld i EU under det fjärde kvartalet 2021. Ett [samråd för kontroll av lagstiftningens ändamålsenlighet](#) förväntades utlysas i det fjärde kvartalet 2020, men har försenats. GEO kommer att fortsätta bevaka samrådet.

(Uppdaterat januari 2021)

5. Innovation och digitalisering

GEO deltog i den skriftliga konsultationen, en workshop och [en konferens](#) ledd av EU-kommissionen under första kvartalet 2020 om det europeiska mervärdet med stöd till innovationsekosystem och skapandet av europeiska system under pelare 3 i Horisont Europa. Första utkastet till [implementeringsstrategin för Horisont Europa](#) publicerades i juni.

[Rapporten](#) om forskning och innovation i EU, presenterades i slutet av maj och initiativet från EU-kommissionen planeras till tredje kvartalet 2020. Rapporten innehåller elva rekommendationer, som baseras på EU:s spetskompetens och toppresultat inom vetenskapsbaserad forskning och innovation. De är uppdelade på tre huvudområden:

- Forskning och innovation för ett säkert och rättvist utrymme för mänskligheten.
- Forskning och innovation för ett globalt ledarskap.
- Forskning och innovation för ekonomiska och samhällsliga effekter.

Rekommendationerna ska bana vägen för forskning och innovation som bidrar till målen om hållbar utveckling och integrerar dessa med EU:s politiska strategier och initiativ och på så sätt bidrar till ett rättvist, klimatneutralt och digitalt Europa. Samtidigt kan de förbättra de europeiska företagens och regionernas konkurrenskraft. [Rollen för forskning och innovation](#) i återhämtningen beskrivs som viktig. Kommissionen har publicerat ett [faktablad](#) över hur olika instrument, bland dem Horisont Europa, kommer att stötta Corona-återhämtningsfonden. GEO har spridit läckta arbetsprogram för Horisont Europa till de förvaltningar, bolag och partners som därigenom kan börja förbereda eventuella ansökningar.

5.1 Horisont Europa – missionsdriven innovation

Efter Kennedys berömda tal ”Man on the Moon” tog det mindre än tio år innan besättningen ombord Apollo 11 besteg månen. Med det som inspiration har Kommissionen frågat sig vad Europa kan uppnå om vi arbetar med [missions-driven](#) innovation.

Flera Mission Board (MB), oberoende experter som ger råd till Kommissionen, lagt fram förslag till [fem mål](#) under Horisont Europa, som ska uppnås inom en bestämd tidsram och som syftar till att hantera några av vår tids största samhällsutmaningar. Dessa utmaningar är cancer, klimatanpassning, hälsosamma hav, klimatneutrala städer och hälsosam jord och mat.

MB lämnade över sina rekommendationer till Kommissionen i september. Kommissionen presenterar vilka missioner man kommer att gå vidare med i maj 2021.

Av förslagen som de ser ut idag bedöms missionen för klimatanpassning, klimatneutrala städer och hälsosamma hav vara av särskilt intresse för Göteborg. Eftersom missionerna fortfarande kan komma att ändras bevakar GEO utvecklingen av dessa fram till dess att beslut fattats. GEO har även deltagit i utformningen av dessa missioner, då man deltog i en workshop arrangerad i Bryssel för att framföra stadens åsikter om missionernas struktur och fokus. Samtidigt har pandemin lett till att detta arbete saktats ned.

Kommissionen har även framfört att man till nästa Horisont Europaprogram vill arbeta med blandad finansiering, d.v.s. bidrag och eget kapital (som tidigare under H2020 IA-projekt) men även integrerad europeisk med nationell, regional och lokal finansiering så att man kan skapa bättre förutsättningar för projekt att erhålla finansiering.

(Uppdaterat januari 2021)

Horisont Europa - mission för klimatanpassning

I slutet av juni publicerade denna MB en [delårsrapport](#) med konkreta mål och riktlinjer för utformningen av missionen för klimatanpassning. [Slutrapporten](#) presenterades i september.

MB föreslår tre mål med olika brett fokus – ett brett för att höja den aggregerade kunskapen och medvetenheten om de risker som klimatförändringarna innebär; ett något smalare för att uppvisa bredden på klimatanpassningsåtgärder hos europeiska städer och regioner som hunnit en bit i sitt omställningsarbete och ett smalt, där 100 demonstratörer som kommit långt i att stärka sin motståndskraft och anpassning till klimatförändringarna visar upp sitt arbete.

För att generera gränsöverskridande värde föreslår man att missionen fokuserar på hälsosystem, sjukvård och kulturarv och missionen förväntas bygga på bland annat EU:s [Strategi för Biologisk Mångfald 2030](#) och den [Nya Europeiska Agendan för Kultur](#).

Från den [regionala resultattavlan för innovation](#) (RIS) har man sett att innovation genererar ett mervärde i närområdet, men bara upp till en viss gräns. Man hoppas därför kunna åtgärda detta genom att utforska nya samarbetsformer. De mest lovande demonstratörerna väljs ut baserat på potentiell påverkan, mångfald, hur väl de kompletterar andra projekt samt geografisk spridning.

Horisont Europa – mission för klimatneutrala städer

Under missionen för klimatneutrala städer har denna MB lagt [förslaget](#) att 100 städer ska väljas ut och stöttas i deras arbete att bli klimatneutrala till 2030. I missionen har man medvetet valt en något bredare definition av städer för att även inkludera funktionella områden, såsom flygplatser. [Slutrapporten](#) presenterades i september.

Syftet med missionen är att städer ska ges utrymme att testa nya former för sektorsöverskridande samarbete och integration, något man hoppas ska accelerera deras omställningsarbete för att nå målet om klimatneutralitet till 2030. Enligt [förslaget](#) ska de valda städerna fungera som europeiska föregångare inom ramen för den gröna given. Arbetet ska struktureras enligt så kallade klimatstadskontrakt och med en mer inkluderande flernivåstyrning. Kontrakten ska formuleras efter stadens specifika omständigheter och innehåller mål, strategier och en färdplan för att klara klimatomställningen.

Städerna kommer även utgöra stommen för ett globalt kunskapscenter, med syfte att identifiera luckor och prioriterade områden för politiska åtgärder som underlättar städernas omställningsarbete och samtidigt stärker den europeiska konkurrenskraften. Förhoppningen är att andra städer, förutom att inspireras i sitt eget omställningsarbete, kommer kunna ta lärdom av de 100 utvalda.

Projektet skulle därmed inte bara hjälpa Göteborg Stad möta de lokala klimatmålen, under bl.a. *Begränsad Klimatpåverkan* och det kommande *Miljö- och Klimatprogrammet* (våren 2021), utan också medföra viktig positionering för staden som en global föregångare inom hållbarhet. Projektet skulle även allokera signifikanta EU-medel till Göteborgs Stads egen klimatomställning.

Tanken bakom missionen är att man ska kombinera och blanda olika policy-områden, t.ex. [Europeiska Klimatlagen](#) och [Klimatpakten](#), [EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi](#), [Europeiska långtidsstrategin för 2050](#), de nationella energi- och klimatplanerna, [EU:s Urbana Agenda](#), [Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern](#), [Smart Specialisation-plattformen](#) och plattformen för [EU:s strategi för mobilitet och transport](#) och sedan förankra dessa till lokal nivå.

Särskilt fokus kommer ligga på utlysningar inom klimatanpassningsåtgärder, där den här missionen kommer att fungera som en brygga mellan andra utlysningar under Horisont Europa (t.ex. Missionen för klimatanpassning ovan) och andra EU-initiativ.

Horisont Europa - mission för friska hav, kust- och inlandsvatten

Enligt [förslaget](#) hoppas man kunna minska människans påverkan på marina och sötvattens-miljöer, återställa degraderade ekosystem och på ett hållbart sätt ta tillvara de resurser och tjänster som våra vattendrag erbjuder. Missionens [slutrapport](#) presenterades i september. Man vill utveckla lösningar på en lång rad problem, bland annat 1) systemlösningar för att förebygga, minska, mildra och avlägsna havsföroreningar, inklusive plast, 2) övergång till en cirkulär och blå ekonomi, 3) anpassning till och minskning av föroreningar och klimatförändringar i havet, 4) hållbart utnyttjande och förvaltning av havsresurser, 5) utveckling av nya material inklusive biologiskt nedbrytbara plastersättningar, nytt foder och livsmedel, 6) stadsplanering, kust- och havsplanering, 7) havsstyrning.

I [förslaget](#) har man framhållit vikten av att skapa ett system för sammanhängande data, där man specifikt framhåller vikten av att utveckla så kallade [digitala tvillingar](#). Här ligger Göteborg i framkant där Staden är involverad i ett flertal [forsknings- och utvecklingsprojekt](#) på området. Projektet bedöms

kunna bli intressant för Göteborg eftersom det länkar till missionerna inom klimatanpassning och klimatneutrala städer utifrån perspektivet av hamn- och kustnära områden.

Missionen framhäver att relevant finansiering för nödvändig forskning och innovation inom EU på området också släpar efter. Man menar att man bör kombinera olika typer av finansiella instrument och integrera med nationell och regional finansiering. MB hoppas att Kommissionen utforskar blandad finansiering, det vill säga en kombination av bidrag och eget kapital, för att stötta innovation.

(Uppdaterat januari 2021)

5.2 Digitala Europa – Vitbok om Artificiell intelligens

Den 19 februari 2020 lanserade EU-kommissionen en vitbok "[On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust](#)" som innehöll förslag till att möjliggöra en tillförlitlig och säker utveckling av AI med respekt för medborgarnas rättigheter. Målet är öka förståelsen av AI och hantera riskerna med användningen av teknologin. Vitbokens syfte är att presentera politiska tillvägagångssätt för hur EU ska uppnå målen. Vitboken bygger på två huvudsakliga aspekter. Den första utgör det politiska ramverket och redogör för åtgärder som ska samordna insatser på europeisk, nationell och regional nivå. Syftet med ramverket är att mobilisera resurser för att uppnå ett ekosystem av spetskompetens som kan skapa incitament för att anta lösningar baserad på AI-teknologi. Den andra aspekten handlar om att det framtida regelverket för AI i Europa måste följa EU:s regler, grundläggande rättigheter och konsumenträttigheter. Regelverket bör fokusera på hur vi ska minimera riskerna för potentiell skada.

För att stimulera investeringar kommer EU avsätta resurser från programmet [Digitala Europa](#), [Horisont Europa](#) och från [struktur- och investeringsfonderna](#) i mindre utvecklade regioner. Utöver en generell satsning på AI hos företag och offentliga sektorn vill kommissionen stödja energieffektiv teknologi och infrastruktur för att göra AI mer hållbart ur miljösynpunkt.

För kommuner och regioner kommer AI vara en betydelsefull faktor för att kunna utveckla välfärden. Den 17 december 2019 fick [BRG](#) i uppdrag av Göteborg Stadshus AB att utreda vilken roll Göteborgs stad kan ta i AI utvecklingen, delvis i det nationella AI-centret på Lindholmen. En av åtgärder som föreslogs var att aktivera Göteborgs stad genom ett medlemskap i AI-centret och genom en gemensam samordningsgrupp. En [europeisk AI-allians](#), som inkluderar företag, konsumentorganisationer, fackföreningar och andra företrädare för det civila samhället är sedan juni 2019 öppet för registrering. AI-alliansen ska samlar erfarenheter, utbyta åsikter och utveckla gemensamma åtgärder för att uppmuntra utvecklingen av AI.

VGR antog sina synpunkter på vitboken under våren 2020. Göteborg har inte skickat in några synpunkter. Uppföljningen av diskussionen om vitboken, planeras till april 2021.

(Uppdaterat januari 2021)

5.3 Handlingsplan för digital utbildning

Kommissionen [avser uppdatera handlingsplanen](#) för digital utbildning för att säkerställa att såväl unga och vuxna inom EU har de digitala kompetenserna som är nödvändiga. Initiativet kommer inte att innebära någon ny lagstiftning eller bindande förpliktelser, men kan dock innebära att finansiering för åtgärder inom området kommer finnas tillgängliga för Göteborg inom programmen Erasmus, Digitala Europa, Horisont Europa och strukturfonderna, och målen för finansieringen fastslås i planen.

Den nya uppdaterade [handlingsplanen för digital utbildning 2021–2027](#) publicerades av EU-kommissionen i slutet av september 2020. Den nya handlingsplanen har två strategiska prioriteringar: 1) främja högpresterande digitala utbildningssystem och 2) höja de digitala färdigheterna och kompetenserna som behövs i den digitala tidsåldern. Åtgärder som ska tas är bland annat att upprätta en strategisk dialog med medlemsländerna på området digital utbildning, satsa på AI-instrument som kan underlätta digital utbildning och skapandet av nätbaserade verktyg för lärare och utbildare så som [SELFIE for Teachers](#).

Den nya handlingsplanen betonar hur covid-19 inte bara påskyndat behovet av digitala kompetenser, utan även hur vi måste anpassa utbildningar för att passa digitala format. Digital utbildning kan inte längre ses som en separat aspekt av utbildning utan är en integral del av framtidens utbildning. Covid-19-utbrottet har givetvis ytterligare visat vikten av att utbildning digitaliseras, och användarna – elever och lärare – lär sig använda det som är tillgängligt och har rätt infrastruktur.

EU-kommissionen öppnade ett samråd (EU12-2020) för att dra lärdomar från distansundervisningen under covid-19 och integrera dessa i den uppdaterade handlingsplanen. Samrådet pågick mellan 18 juni – 4 september som Göteborgs utbildningsförvaltning svarade på.

(Uppdaterat januari 2021)